

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Přínosy spolupráce s Evropskou unií pro země jihovýchodní Asie
The Benefits of Cooperation with the European Union for Countries of Southeast Asia

Student:	Markéta Březinová
Vedoucí bakalářské práce:	Ing. Eva Kovářová, Ph.D.

Ostrava 2017

Zadání bakalářské práce

Student:

Markéta Březinová

Studijní program:

B6202 Hospodářská politika a správa

Studijní obor:

6210R004 Eurospráva

Téma:

Přínosy spolupráce s Evropskou unií pro země jihovýchodní Asie
The Benefits of Cooperation with the European Union for Countries
of Southeast Asia

Jazyk vypracování:

čeština

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
  2. Teoretický rámec vztahů Evropské unie s rozvojovými zeměmi
  3. Postavení zemí jihovýchodní Asie ve světové ekonomice
  4. Spolupráce Evropské unie při řešení sociálně ekonomických problémů zemí jihovýchodní Asie s důrazem na Indonésii
  5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

- FOJTÍKOVÁ, Lenka et al. *Postavení Evropské unie v podmínkách globalizované světové ekonomiky*. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, 2014. 364 s. ISBN 978-80-248-3333-0.
- KUNEŠOVÁ, Hana et al. *Světová ekonomika: nové jevy a perspektivy*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014. 386 s. ISBN 978-80-7400-502-2.
- NAYYAR, Deepak. *Catch up: developing countries in the world economy*. Oxford: Oxford University Press, 2013. 221 s. ISBN 978-0-19-965298-3.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

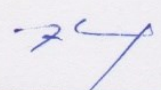
Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Eva Kovářová, Ph.D.**

Datum zadání: 18.11.2016

Datum odevzdání: 05.05.2017

Ing. Lukáš Melecký, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Zdeněk Zmeškal
děkan fakulty

Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně.

V Ostravě, dne 5. května 2017

Markéta Přezimová

Tímto bych ráda poděkovala své vedoucí bakalářské práce, Ing. Evě Kovářové, Ph.D., za její podporu, vstřícnost a cenné rady při zpracování mé bakalářské práce.

Obsah

1	Úvod.....	5
2	Teoretický rámec vztahů Evropské unie s rozvojovými zeměmi	7
2.1	Charakteristika rozvojových zemí	7
2.2	Vznik a vývoj rozvojových zemí	9
2.3	Vztahy Evropské unie s rozvojovými zeměmi	15
2.3.1	Společná obchodní politika	15
2.3.2	Společná zahraniční a bezpečnostní politika.....	17
2.3.3	Rozvojová politika EU	19
3	Postavení zemí jihovýchodní Asie ve světové ekonomice.....	22
3.1	Charakteristika zemí jihovýchodní Asie.....	22
3.2	Integrační spolupráce zemí jihovýchodní Asie.....	22
3.2.1	Sdružení národů jihovýchodní Asie	23
3.2.2	Asijsko-tichomořské hospodářské společenství	25
3.3	Ekonomická charakteristika zemí jihovýchodní Asie	26
3.3.1	Ekonomický růst	26
3.3.2	Inflace.....	27
3.3.3	Nezaměstnanost.....	28
3.4	Zahraniční obchod zemí jihovýchodní Asie	29
3.4.1	Největší obchodní partneři ASEAN	30
3.4.2	Komoditní struktura obchodní výměny ASEAN	31
3.5	Zpráva o globální konkurenceschopnosti 2016-2017.....	32
4	Spolupráce Evropské unie při řešení sociálně ekonomických problémů zemí jihovýchodní Asie s důrazem na Indonésii.....	38
4.1	Vztahy s Evropskou unií.....	38
4.1.1	Nové perspektivy vztahů Evropské unie se zeměmi jihovýchodní Asie.....	39

4.1.2	Obchodní spolupráce Evropské unie se zeměmi jihovýchodní Asie.....	41
4.2	Aktuální sociálně ekonomické problémy regionu	42
4.3	Charakteristika a sociálně ekonomické problémy Indonésie	45
4.3.1	Životní úroveň	46
4.3.2	Zhoršování životního prostředí v důsledku odlesňování.....	47
4.4	Spolupráce Evropské unie s Indonésií	48
4.4.1	Program SWITCH-Asia	49
4.4.2	Akční plán EU FLEGT	51
4.4.3	Ostatní programy	52
5	Závěr.....	53
	Seznam použité literatury.....	55
	Seznam zkratk	61
	Seznam tabulek a grafů	
	Seznam příloh	
	Přílohy	

1 Úvod

Oblast jihovýchodní Asie patří mezi nejdynamičtější se rozvíjející části regionu Asie. Obecně lze říci, že tato oblast je tvořena 11 státy – Brunej, Filipíny, Indonésie, Kambodža, Laos, Malajsie, Myanmar, Singapur, Thajsko, Vietnam a Východní Timor. Všechny státy jihovýchodní Asie, vyjma Východního Timoru, jsou členy Sdružení národů jihovýchodní Asie (ASEAN). V práci budou tedy považovány členské státy ASEAN za region jihovýchodní Asie. Oblast jihovýchodní Asie je v mnoha směrech velmi různorodá, což je dáno mimo jiné také díky koloniální minulosti těchto států. V posledních letech se v regionu jihovýchodní Asie výrazně prohlubují rozdíly v ekonomické aktivitě jednotlivých států. Nachází se zde nově industrializované země, tzv. asijské tygři, ale také ekonomicky velmi zaostalé země. I přes dynamický ekonomický růst většiny zemí ASEAN se region potýká s výraznými sociálně ekonomickými problémy, jako je například špatná životní úroveň obyvatelstva, stále vysoký podíl populace žijící v chudobě či zhoršování životního prostředí v důsledku odlesňování. Sdružení národů jihovýchodní Asie je jedním z významných partnerů Evropské unie. Formování vzájemných vztahů lze zaznamenat již v průběhu 70. a 80. let 20. století. Evropská unie vidí v tomto regionu silnou a dynamickou integraci, která je prospěšná pro regionální bezpečnost, stabilitu a prosperitu.

Cílem práce je zhodnotit postavení zemí jihovýchodní Asie ve světové ekonomice, vymezit aktuální sociálně ekonomické problémy tohoto regionu a popsat přínosy Evropské unie v rámci spolupráce se zeměmi ASEAN, především pak s Indonésií. Práce je rozdělena do tří obsahových kapitol. První kapitola je věnována teoretickému rámci vztahů Evropské unie s rozvojovými zeměmi. Značná část této kapitoly pojednává o obecné charakteristice rozvojových zemí a jejich historickém vývoji od 50. let 20. století. Kapitola se dále věnuje vztahům Evropské unie s rozvojovými zeměmi, převážně pak upevnění vztahů pomocí společných politik. První kapitola hovoří obecně o všech rozvojových zemích světa, pozornost zde není věnována regionu jihovýchodní Asie.

Druhá kapitola se již zaměřuje na region jihovýchodní Asie a je věnována postavení zemí jihovýchodní Asie ve světové ekonomice. Je zde uvedena obecná charakteristika zemí jihovýchodní Asie a jejich integrační spolupráce. Převážná část této kapitoly pojednává o ekonomické charakteristice zemí ASEAN, jejich zahraničním obchodě a konkurenceschopnosti v rámci hodnocení Světového ekonomického fóra.

Třetí kapitola pojednává o spolupráci Evropské unie při řešení sociálně ekonomických problémů zemí jihovýchodní Asie s větším důrazem na Indonésii, jakožto nejdynamičtěji se rozvíjející zemi ASEAN. Třetí kapitola je rozdělena do dvou částí. První část kapitoly je zaměřena na vztahy Evropské unie se zeměmi jihovýchodní Asie a na jejich aktuální sociálně ekonomické problémy. V druhé části kapitoly je kladen důraz na oblast Indonésie, její aktuální sociálně ekonomické problémy a pomoc ze strany Evropské unie při řešení těchto problémů.

V práci jsou využity metody analýzy, syntézy, komparace či dedukce. Statistická data jsou převážně čerpána ze Světové banky, Konference OSN pro obchod a rozvoj (UNCTAD) či oficiálních statistik ASEAN. Data mající přímou návaznost na Evropskou unii jsou uvedeny v peněžní jednotce euro, zatímco data týkající se výhradně regionu jihovýchodní Asie jsou uvedeny v amerických dolarech.

2 Teoretický rámec vztahů Evropské unie s rozvojovými zeměmi

Evropskou unií lze označit za jednoho z nejsilnějších hráčů v oblasti mezinárodních vztahů. Má snahu prohlubovat vztahy se třetími zeměmi a neopomíjí ani rozvojové země. Evropská unie se snaží pomáhat rozvojovým zemím v řešení jejich aktuálních sociálně ekonomických problémů, snaží se udržovat mezinárodní mír a podporovat svobodu všech občanů.

2.1 Charakteristika rozvojových zemí

Rozvojová země je obecně používaný pojem pro označování států s nízkou úrovní materiálního blahobytu. Jedná se tedy o země s nerozvinutým průmyslem, s nízkou životní úrovní obyvatelstva a nízkým indexem lidského rozvoje. Typická pro tyto země je vysoká míra migrace obyvatelstva do měst, vyšší míra chudoby a s tím spojená nízká míra vzdělanosti a informovanosti. Je zde vysoký populační růst, což má za následek relativně mladé složení populace. Největší populační růst zaznamenávají státy jihovýchodní Asie, subsaharské Afriky a Blízkého Východu. Podle světové banky (2016) byl největší populační růst za rok 2015 zaznamenán v Omanu (5,8 %), Libanonu (4,2 %) a dále v Nigeru (4 %) či Jižním Súdánu (3,5 %).

V posledních letech lze zaznamenat velice rychlý ekonomický růst těchto zemí, nicméně díky nerozvinutosti těžkého průmyslu dochází ke značnému znečištění těchto oblastí a k prudkému zhoršování životního prostředí jako celku. Varadzin (2013, str. 182) uvádí, „že jde o státy, u nichž se do poloviny 20. století plně neprosadila industrializace, spjatá s průmyslovou revolucí“. V rozvojových zemích je často přítomna vysoká úroveň přímé kontroly národní ekonomiky ze strany centrální vlády. Vláda zde zastává roli regulátora finančních transakcí a zahraničního obchodu, kontrolora velkých průmyslových korporací či manipulátora s měnovými kurzy. Finanční trhy rozvojových zemí ve srovnání s trhy vyspělých zemí neefektivně alokují své zdroje a jsou více náchylné k úvěrovým a finančním krizím.

Samotné definování pojmu rozvojová země je velice obtížné. Kocourek (2014) tvrdí, že rozvojový svět dnes představuje značně heterogenní celek, zahrnující ropné velmoci Perského zálivu i nejchudší země subsaharské Afriky, což je příčinou poměrně obtížného formulování univerzální definice nebo jednoznačného kritéria pro zařazení jednotlivých států do skupiny rozvojových zemí nebo rozvinutých tržních ekonomik.

Jak již bylo zmíněno, je velice obtížné určit, zda je země hospodářsky vyspělá, či ne. Nezval (v publikaci Lebieczik, Majerová, Nezval, 2007) uvádí dvě zásadní koncepty klasifikace zemí. Užší koncepty, pro kterou je hlavním kritériem politická samostatnost a charakter ekonomických vztahů, a koncepty širší, která je zaměřena především na kritérium ekonomické úrovně měřené pomocí HDP na obyvatele. Světová banka definuje čtyři kategorie zemí dle výše hrubého národního důchodu (HND) na obyvatele. Za rozvojové země jsou zpravidla považovány první tři skupiny zemí, tedy země s nejnižším HND na obyvatele. Příjmové rozmezí skupin je každým rokem upravováno, proto jsou často země přerazovány do jiné kategorie. Níže uvedená tabulka č. 2.1 znázorňuje kategorizaci zemí podle Světové banky s příklady zemí patřících do jednotlivých skupin.

Tabulka 2.1 Klasifikace zemí podle Světové banky

Skupiny zemí dle Světové banky	Počet zemí	Příklady zemí
Ekonomiky s nízkým příjmem	43	Eritrea, Etiopie, Uganda, Haiti, Čad, Ghana, Niger, Keňa, Rwanda, Kambodža, Bangladéš
Ekonomiky s nižším středním příjmem	55	Arménie, Čína, Bhútán, Indonésie, Súdán, Guyana, Paraguay, Indie, Angola, Thajsko
Ekonomiky s vyšším středním příjmem	46	Bělorusko, Kuba, Brazílie, Malajsie, Polsko, Turecko, Mexiko, Černá hora, Bulharsko
Ekonomiky s vysokým příjmem	66	Česká republika, Japonsko, Německo, Spojené státy, Řecko, Finsko, Estonsko, Malta, Itálie

Zdroj: Světová banka (2017), vlastní zpracování

Obecně lze v přístupech mezinárodních organizací ke klasifikaci zemí rozeznat čtyři specifické skupiny rozvojových zemí. První skupinou jsou nově industrializované země, které jsou specifické silnou dynamikou růstu HDP, vysokým podílem exportu a otevřeností své ekonomiky. Na světové trhy vstoupily v 70. letech 20. století jako dodavatelé komodit nižších a středních technologií. Výroba je zaměřena především na zpracovatelský průmysl. Tyto země prošly procesem industrializace, upustily od zemědělského zaměření a začaly se plně prosazovat v průmyslovém odvětví. Druhou skupinu tvoří exportéři ropy a nerostných surovin. Pro tyto státy je typická nadprůměrná úroveň HDP/ob., vysoce vyvinutý těžební průmysl a služby a dostatek investičního kapitálu. Pokud se ovšem pomine těžební průmysl,

zůstává stát s velmi malým výkonem ekonomiky. To nastiňuje otázku, zda země založené na těžbě patří do skupiny rozvojových či vyspělých zemí. Třetí skupinu rozvojových zemí tvoří nejméně rozvinuté země světa, které se vyznačují chudobou, ekonomickou nestabilitou, nízkou úrovní HDP/ob., nízkou mírou gramotností dospělých osob a vysokou dětskou úmrtností zapříčiněnou podvyživeností a nedostatečnou zdravotní péčí. Poslední, čtvrtou skupinou jsou vysoce zadlužené země světa, které jsou specifické vysokým zahraničním dluhem a nízkou ekonomickou úrovní. Pro tuto specifickou skupinu zemí byl vytvořen na summitu G7¹ v roce 1996 mechanismus odpouštění zahraničních dluhů známý jako Iniciativa HIPC².

Níže uvedená tabulka č. 2.2 znázorňuje procento populace rozvojových zemí, rozdělených dle regionů, které disponuje částkou 1,25 amerických dolarů na den. Data jsou zaznamenána v třech obdobích – rok 1981, 1993 a 2008. Jak lze z tabulky vyčíst, nejvyšší procento populace žijící v chudobě má subsaharská Afrika s 47,5 % v roce 2008. Světová hodnota se v tomtéž roce pohybuje okolo 22,4 %.

Tabulka 2.2 Procentuální podíl populace žijící v chudobě podle regionů

Regiony	1981	1993	2008
Východní Asie a Pacifik	77,2	50,7	14,3
Jižní Asie	61,1	51,7	36
Subsaharská Afrika	51,5	59,4	47,5
Střední Východ a severní Afrika	9,6	4,8	2,7
Latinská Amerika a Karibik	11,9	11,4	6,5
Východní Evropa a střední Asie	1,9	2,9	0,5
Celkem	52,2	40,9	22,4

Zdroj: Nayyar (2013), vlastní zpracování

2.2 Vznik a vývoj rozvojových zemí

Vznik rozvojových zemí úzce souvisí s procesem dekolonizace. Ten probíhal ve dvou hlavních vlnách. První z těchto vln byla spuštěna dekolonizací Severní a Latinské Ameriky v průběhu 19. století. Latinskoamerické osvobození bylo inspirováno vyhlášením nezávislosti

¹ Skupina G7 je sdružení sedmi ekonomicky nejvyspělejších států světa. Patří zde Spojené státy, Japonsko, Itálie, Francie, Kanada, Německo a Velká Británie. Po připojení Ruska v roce 1997 se tato skupina změnila na G8.

² Iniciativa HIPC byla vytvořena skupinou G8 za účelem pomoci silně zadluženým zemím, především v oblasti Afriky, Asie a Latinské Ameriky. Tato iniciativa poskytuje odpouštění dluhů a pomoc v podobě půjček s nízkým úrokem.

USA (1776) a myšlenkami Velké francouzské revoluce (1789 – 1799). Boj za nezávislost započal po usednutí nového krále, Josefa Bonaparte na španělský trůn, který byl však španělskými koloniemi odmítán. Kocourek (2014) uvádí, že jako první se v roce 1804 odloučilo Haiti, které bylo v průběhu 1. čtvrtiny 19. století následováno Kolumbií, Venezuelou, Mexikem, Peru, Argentinou, Paraguayí, Uruguayí, Chilem, Ekvádorem a Bolívií a v neposlední řadě také Brazílií v roce 1825.

Druhá vlna dekolonizace představovala rozpad nizozemských, britských, francouzských a italských kolonií v Asii a Africe. Dekolonizace probíhala v důsledku právě ukončené první a druhé světové války. Zatímco po první světové válce byla ještě zámořská území poraženého Německa a Rakouska – Uherska rozdělena mezi vítězné mocnosti, po skončení druhé světové války již tomu tak nebylo a situace potřebovala radikální řešení. Každá z koloniálních mocností volila jiný postup. V roce 1947 přišla Británie o Indii a další kolonie, což bylo důsledkem vytvoření Britského společenství národů. Británie tak díky němu dodnes udržuje úzké politické i obchodní kontakty se svými bývalými koloniemi. Naopak Francie a Nizozemsko se snažily za každou cenu udržet svou moc nad zámořskými koloniemi, což později vyvolalo vzájemné narušení obchodních a hospodářských vazeb. Přicházející vlna národně-osvobozeneckých hnutí během 50. a 60. let 20. století zasáhla v podstatě celou Afriku, některé části Asie a také Tichomoří. Po tomto období vnikla na světové politické mapě řada nových samostatných území, které si začaly budovat svou pozici v mezinárodních vztazích.

Kocourek (2014) charakterizuje pozdější vývoj rozvojových zemí v několika etapách:

- Období 50. a 60. let 20. století představovalo pro nově vznikající rozvojové země éru relativní politické nestability. Státy vykazovaly pomalý ekonomický růst a ztrácely ekonomickou dynamiku průměrně 0,75 procentního bodu na intenzitu růstu světového hospodářství jako celku. Lze se zde setkat s pomalejším růstem celkového HDP, což je zapříčiněno pomalou hrubou tvorbou kapitálu a také strukturou tvorby HDP, kterou tvořilo z 30 % zemědělství, taktéž 30 % průmysl a služby a zbývající část 40 % hrubá přidaná hodnota. Počínající populační exploze v rozvojových zemích zapříčinila pomalé tempo růstu HDP/ob. Dva největší světové hospodářské celky, Spojené státy a Sovětský svaz, soupeřily o vliv v rozvojových zemích, což vyvolávalo značné napětí na mezinárodní politické scéně. V červnu 1964 na první Konferenci Spojených národů pro obchod a rozvoj (UNCTAD) byla založena Skupina 77 (G77). Ta představovala volnou koalici členských zemí, prosazující společné

zájmy rozvojových zemí při jednání s rozvinutými ekonomikami a podporující hospodářskou a technickou spolupráci členských zemí navzájem. Navzdory tomu se ale podíl vývozu rozvojových zemí na světových exportech v roce 1970 snížil na 19 % z původních 34 % v roce 1950. Obdobně se vyvíjel také podíl dovozů do rozvojových ekonomik, kdy podíl dovozu klesl v roce 1970 na méně než 19 % z původních 30 % v roce 1950 (Kocourek, 2014).

- Období 70. let 20. století je provázeno mnoha důležitými událostmi ve vývoji rozvojových zemí. Na podzim roku 1973 svět zasáhl první ropný šok, způsobený záměrným snížením těžby ropy přibližně o 5 %. Tento krok umožnil Organizaci zemí vyvážejících ropu (OPEC) ovlivňovat cenu ropy ve svůj prospěch. Zároveň bylo vyhlášeno embargo na vývoz ropy do zemí, které během Jomkipurské války podporovaly Izrael. Jednalo se především o Spojené státy a Nizozemsko. Na jednotlivé rozvojové země měla tato událost rozdílný dopad. V průběhu 70. let se rozvojovým zemím podařilo zvýšit tempo růstu HDP průměrně na 5,46 %, zatímco světová ekonomika zpomalila pod 4 %. Níže uvedená tabulka č. 2.3 uvádí srovnání průměrného ročního tempa růstu HDP ve světě a v rozvojových ekonomikách v období let 1971 – 1979.

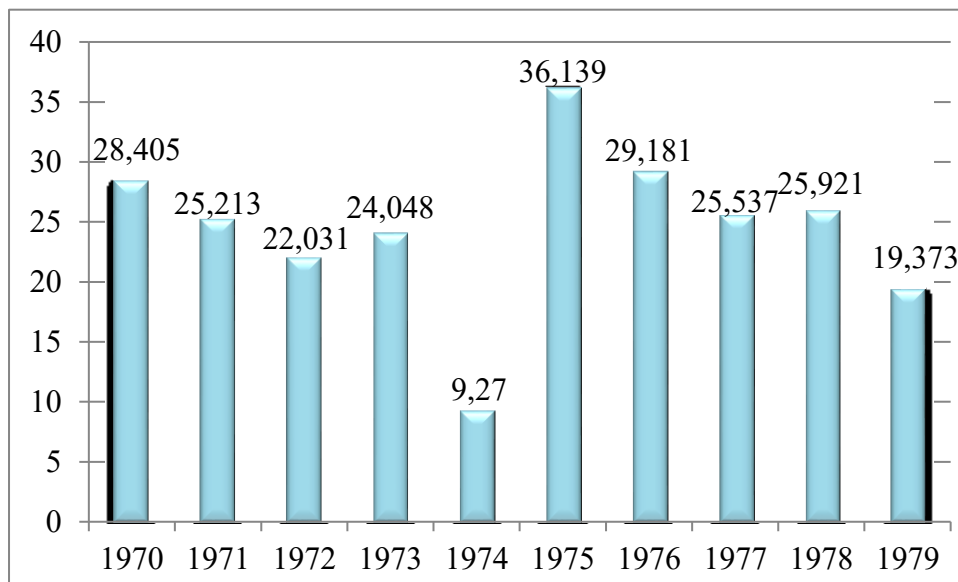
Tabulka 2.3 Průměrné roční tempo růstu HDP, porovnání světových a rozvojových ekonomik

	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979
Světová ekonomika	4,29	5,52	6,4	1,93	0,68	5,19	4,02	4,29	4,04
Rozvojové ekonomiky	6,83	7,19	7,87	6,23	3,06	7,42	5,36	3,78	5,32

Zdroj: UNCTAD (2017), vlastní zpracování

S vyšším tempem růstu HDP rostlo i HDP/ob., přestože populační boom stále neustával. Pomalu se také měnila struktura tvorby HDP, kdy státy ustupovaly od zemědělské produkce a zaměřovaly se především na těžební, těžký a zpracovatelský průmysl. Pro svůj hospodářský rozvoj využívaly zahraniční zdroje financování, což se projevilo nárůstem zahraničního dluhu. Začal růst také objem přímých zahraničních investic do rozvojových zemí. Graf č. 2.1 uvádí podíl přílivu přímých zahraničních investic do rozvojových zemí na celkových světových přímých zahraničních investicích v období let 1970 – 1979. Nejvyšší příliv přímých zahraničních investic mířilo do rozvojových zemí v roce 1975, po prudkém propadu v roce 1974. Meziroční změna zde činila 26,869 p. b.

Graf 2.1 Podíl přílivu přímých zahraničních investic do rozvojových zemí na celkových světových přímých zahraničních investicích v období let 1970 – 1979

Zdroj: UNCTAD (2017), vlastní zpracování

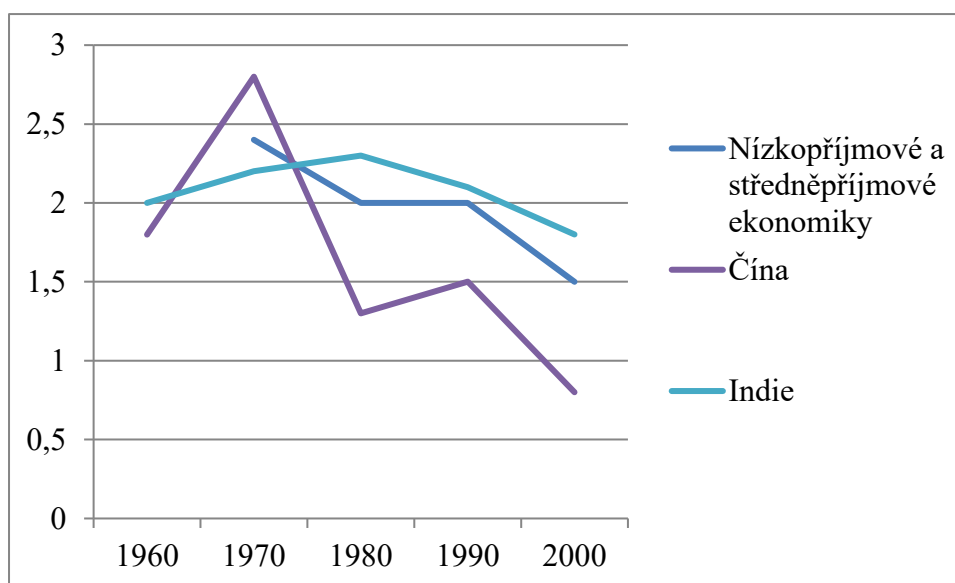
V období 70. let se zvýšila hodnota celosvětového zahraničního obchodu o 540 %. Zvýšil se také podíl rozvojových zemí na celosvětovém vývozu (30 %), dovozu (25 %) i podíl exportu a importu na HDP rozvojových zemí (v případě exportu na 10 % a v případě importu na 11 %). Novým problémem se stala inflace. Díky explozi cen ropy se rozvojové země od roku 1973 potýkaly s pádivou inflací, která o rok později kulminovala na 19%. Tato míra inflace byla v rozvojových zemích dosud nejvyšší (Kocourek, 2014).

- Období 80. let 20. století bývá nazýváno „ztracenou dekádou“. Světové trhy se pomalu vzpamatovaly z ropných šoků, což vedlo k poklesu cen ropy. Světová ekonomika zpomalovala, docházelo k redukci světové poptávky a v první polovině 80. let začal stagnovat i mezinárodní obchod. Vlivem růstu úrokových sazeb se zvýšily splátky úvěrů rozvojových zemí od soukromých věřitelů. V roce 1982 propukla tzv. mexická krize, která postihla mimo jiné i Argentinu, Brazílii a Chile. Růstová dynamika světové ekonomiky klesala a v 80. letech činila pouhých 3,14 %. Navzdory zpomalení ekonomiky přináší 80. léta také pozitivní změny pro rozvojové země. Mění se struktura tvorby HDP zvyšuje podíl terciálního sektoru o 4 procentní body. Podíl průmyslu a zemědělství v tomto období poklesl o 2 procentní body. Kromě struktury HDP se také měnila struktura vývozu. Zatímco stoupala důležitost

zpracované produkce, pomalu klesal podíl zemědělských plodin, potravin, rud a paliv. I nadále platilo, že do rozvojových zemí se dováželo výrazně více zpracované produkce, než bylo z těchto zemí vyváženo. Dovoz zpracované produkce pro rozvojové země obstarávaly především vyspělé země, které z toho měli svůj prospěch. V první polovině 80. let byla utlumena také pomoc rozvojovým zemím ze strany vyspělých zemí, které právě čelily novým problémům (Kocourek, 2014).

- V období 90. let 20. století stále přetrvává dynamický růst světového hospodářství v rozvojových zemích. Díky zavedení populační politiky v Číně a Indii postupně zpomalovala populační exploze a tempo růstu počtu obyvatel v rozvojových zemích pomalu klesal. Na níže uvedeném grafu č. 2.2 lze zaznamenat zmiňované zpomalení růstu populace v Číně, Indii a také u nízkopříjmových a středně příjmových ekonomik v období let 1960 – 2000.

Graf 2.2 Tempo růstu populace Číny, Indie, nízkopříjmových a středně příjmových ekonomik v období let 1960-2000

Zdroj: Světová banka (2017), vlastní zpracování

Růst HDP, který ročně činil přibližně 3,5 %, s sebou přinesl podstatné zvýšení životní úrovně obyvatel. Konec 90. let byl ve znamení finančních, hospodářských a měnových krizí, které zasáhly zejména země jihovýchodní Asie. V souvislosti s asijskou krizí se zvýšil podíl přímých zahraničních investic v rozvojových zemích ze strany rozvinutých ekonomik. V tomto desetiletí činily zahraniční investice do těchto zemí bez mála 1, 25 bilionů USD, což bylo čtyřikrát více než v celém období 70. a 80. let. Stále prohlubující se restrukturalizace

rozvojových ekonomik s sebou v 90. letech přinesla také změnu struktury zaměstnanosti. Podíl osob zaměstnaných v zemědělském sektoru klesl pod 50 %, průmyslová výroba zaměstnávala přibližně 20 % populace a sektoru služeb zvýšil svůj podíl zaměstnaných na 30 %. V zahraničním obchodě byla posílena pozice rozvojových zemí, které získaly dalších 7 % exportních trhů. I nadále rostla úloha zpracované produkce, která koncem 90. let představovala 71 % importů a 61 % exportů v rozvojových ekonomikách. Na důležitosti opět nabývá poptávka po ropě a zemním plynu. Naopak poptávka po rudě, vzácných kovech a nezpracované zemědělské produkce v rozvojovém světě dál klesá (Kocourek, 2014). Značným problémem toho období byla inflace. Na níže uvedené tabulce č. 2.4 lze vidět průměrné roční tempo růstu inflace v rozvojových zemích rozdělených dle kontinentů v období let 1990 – 1999.

Tabulka 2.4 Průměrné roční tempo růstu inflace rozvojových zemí podle kontinentů, v období let 1990-1999

Rozvojové země dle kontinentu	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Afrika	14,2	18,1	23,4	23,4	48,0	98,8	164,0	16,5	10,1	16,3
Amerika	1461,9	187,8	336,4	638,1	692,5	39,5	24,3	14,0	10,5	9,9
Asie	14,4	17,3	17,5	14,7	22,8	19,0	13,1	11,2	14,5	7,7
Oceánie	4,5	4,2	3,5	3,5	2,6	5,6	4,4	2,7	5,1	4,5

Zdroj: UNCTAD (2017), vlastní zpracování

- V začátcích 21. století i nadále pokračoval pozitivní vývoj rozvojových ekonomik. V popředí stála Čína a Indie, „asijští tygři“ či Brazílie. Podíl rozvojových ekonomik na světovém HDP stále zůstává zcela nepřiměřený k počtu populace či rozloze. V roce 2011 tvořily rozvojové ekonomiky pouze 26 % světového HDP, přičemž v nich žije 81 % světové populace na 74 % světového povrchu. Od roku 2000 se výrazně mění struktura zahraničního obchodu. Opět rostl podíl vývozu rud, vzácných kovů a paliv, kde se předním vývozcem stala Čína. Přes 13 % exportu a 17 % importu rozvojových ekonomik tvoří služby. Výrazné angažmá v zahraničním obchodě, ale také v oblasti zahraničních kapitálových toků, lze zaznamenat zejména u Číny, Brazílie či Indie. Pokračuje zde významná sektorová restrukturalizace, která je charakterizována klesajícím podílem zemědělského sektoru na tvorbě HDP pod 10 %. Sektor průmyslu je stále udržován na 20 % podílu, zatímco terciální sektor roste nezvratnou rychlostí (Kocourek, 2014).

2.3 Vztahy Evropské unie s rozvojovými zeměmi

Evropská unie je ojedinělý hospodářský a politický celek 28 evropských demokratických zemí, který zaujímá podstatnou část evropského kontinentu. Zahrnuje více než 508 milionů obyvatel žijících na území o rozloze 4 miliony km² a vytváří více než 25 % světového HDP. Evropská unie tvoří největší světový trh a je největším exportérem zboží a služeb na světě s podílem na světovém obchodě přibližně 20 %. Zároveň představuje nejvýznamnějšího a největšího světového poskytovatele humanitární a rozvojové pomoci, která se každoročně pohybuje kolem 7 miliard eur. Evropskou unii lze také zařadit mezi nejsilnější hráče v oblasti mezinárodní spolupráce se záměrem snížit či utlumit dopady globálních klimatických změn, pokračovat v liberalizaci světového obchodu nebo efektivněji regulovat světové finanční trhy.

Cíle EU jsou celosvětový mír, blahobyt obyvatel a především právo na život ve spravedlivém a bezpečném světě. Unie se tak za dobu své existence zasloužila o udržení míru, prosperity a stability a milionům lidí napomohla ke zvýšení jejich životní úrovně. Jako hlavní hodnoty Evropské unie lze označit svobodu, rovnost, lidskou důstojnost, demokracii, právní stát a dodržování lidských práv, které jsou zakotveny v Listině základních práv EU.

Unie se může pyšnit mnoha úspěchy. Jako jedny z nich lze označit cestování a obchodování v rámci EU bez hraničních kontrol, zavedení jednotné evropské měny eura, zvýšení životní úrovně v nejhudších regionech Unie či nekonečné příležitosti studovat a pracovat v zahraničí. Evropská unie se snaží aktivně bojovat s aktuálními problémy rozvojových zemí. Zaměřuje se především na chudobu, zlepšení životní úrovně obyvatel nebo zajištění světového míru a bezpečnosti. K řešení těchto problémů používá několik nástrojů. Jako jedny z nich lze označit Společnou obchodní politiku, Společnou zahraniční a bezpečnostní politiku či Rozvojovou politiku EU.

2.3.1 Společná obchodní politika

Společná obchodní politika se stala se vznikem celní unie v roce 1968 výlučnou pravomocí Společenství. Členské země se zavázaly neprovádět vlastní zahraničně obchodní politiku a své pravomoci postoupily do rukou Společenství. Evropská unie se snaží zajistit co nejvýhodnější přístup unijního zboží na trhy třetích zemí, avšak s dodržováním určitých pravidel. Obecně se lze setkat se třemi dimenzemi Společné obchodní politiky. První z nich je označována za dimenzi multilaterální, neboli mnohostranná. Ta obsahuje dohody Světové

obchodní organizace (WTO) a dalších mezinárodních organizací. Na úrovni bilaterální dimenze jsou řešeny dohody o volném obchodu a regionální dohody. Třetí dimenzí je dimenze autonomní, obsahující všeobecná ochranná opatření a systém celních preferencí.

Podle portálu Euroskop (2016) lze mezinárodní obchodní dohody rozdělit na dohody preferenční a nepreferenční. Nepreferenční dohody umožňují Evropské unii dovoz z nejvyspělejších ekonomik světa, jako jsou například USA, Kanada, Japonsko, Nový Zéland, Singapur či Austrálie. Preferenční dohody disponují výhodnějšími podmínkami při vzájemné výměně zboží, větší mírou vlastní otevřenosti a snadnějším přístupem na trh třetích zemí. Do kategorie preferenčních dohod spadá několik typů dohod. Jednou z nich je dohoda o vytvoření zóny volného obchodu. Tato dohoda ujednává o odstranění cel a jiných obchodních bariér mezi smluvními stranami. Dohody o volném obchodu se netýkají pouze vzájemného obchodu, ale řeší také například i práva duševního vlastnictví a služby.

Zvláštní místo mezi preferenčními dohodami Evropské unie zauímají Dohody o ekonomickém partnerství. Lze je považovat za dohody rozvojového charakteru, podporující regionální integraci. Tyto dohody jsou uzavírány se zeměmi ACP, které dnes zahrnují 78 zemí, a jsou zaměřeny na problematiku rozvoje těchto států a přizpůsobení se liberalizačnímu procesu. Vybraným méně rozvinutým ekonomikám poskytuje Evropská unie zvýhodněné obchodní podmínky pomocí Všeobecného systému preferencí, zavedeného v roce 1971. Zboží z této skupiny zemí má přístup na evropské trhy bezcelně, v rámci režimu „Vše kromě zbraní“.

Další částí preferenčních dohod jsou Dohody asociační neboli dohody o přidružení. Jsou zde upravovány vztahy těchto zemí v oblasti politické, ekonomické, obchodní a lidskoprávní, výměnou za beztarifní přístup na určité evropské trhy. V poslední době jsou často uzavírány Dohody o stabilizaci a přidružení, které upravují smluvní vztahy se zeměmi západního Balkánu (Albánie, Bosna a Hercegovina, Makedonie, Srbsko a Černá Hora) a Dohody o partnerství a spolupráci, které jsou uzavírány se zeměmi spadajícími do Evropské politiky sousedství (Alžírsko, Egypt, Izrael, Jordánsko, Libanon, Maroko, Palestina, Sýrie, Tunisko, Arménie, Ázerbájdžán, Bělorusko, Gruzie, Moldávie a Ukrajina). (Euroskop, 2016)

Společná obchodní politika EU je založena na jednotných principech, kterými se snaží prosadit a udržet dva základní cíle – ochranu zájmů Evropské unie a všech členských zemí před nepříznivými dopady Společné obchodní politiky vůči třetím zemím a prosazení otevřeného obchodního systému ve světě. K plnění těchto cílů používá několik svých nástrojů. Zejména jde o uzavírání obchodních dohod, úpravu celních sazeb, vývozní politiku, zavedení kvót, opatření týkající se ochrany obchodu a spotřebitele či protidumpingová a protisubvenční opatření. Správné použití těchto nástrojů s sebou přináší řadu přínosů a nových příležitostí, jak pro Evropskou unii, tak pro třetí země.

V současné době je do mezinárodního obchodu zapojováno stále více zemí, což je doprovázeno změnami v postavení hlavních vývozců ve prospěch rozvojových ekonomik. Pro ekonomický růst rozvojových zemí je tento světový obchod velmi důležitý. Zjednodušený přístup na trh pomocí Všeobecného systému preferencí působí pozitivně na rostoucí vývoz z hospodářsky méně vyspělých zemí. Zapojení rozvojových zemí do světového obchodu je také spojeno s růstem přímých zahraničních investic a s pohybem kapitálu. Díky přímým zahraničním investicím se v problematičtějších regionech rozvíjí místní výroba, jsou vytvářena nová pracovní místa, je stimulován zahraniční obchod a v celkovém důsledku to přináší zlepšení hospodářské situace země. Ačkoliv se životní úroveň obyvatel pomalu zvyšuje, na snižování chudoby to však účinek nemá. Fojtíková (2014, str. 166) uvádí: „Rostoucí obchod a investice, které jsou zpravidla ovládány nadnárodními společnostmi, způsobuje, že zisky z obchodování zůstávají převážně v rukou zahraničních společností a místní obyvatelstvo je zaměstnáváno za velmi nízkou mzdu, která jim neumožňuje zbohatnout.“ Jako další důležitý faktor ekonomického růstu lze označit strukturu výroby a specializace vývozu. Jelikož malé ostrovní státy jsou znevýhodněné svou polohou, průmyslové odvětví je zde nahrazeno sektorem služeb, především cestovním ruchem. V současné době lze za hlavní těžiště mezinárodního obchodu označit průmyslové výrobky, surovinový export koncentrující se na ropu, železnou rudu, měď, kávu, cukr a kakaové boby, a v neposlední řadě zpracovatelský průmysl.

2.3.2 Společná zahraniční a bezpečnostní politika

Společná zahraniční a bezpečnostní politika (SZBP) byla založena v roce 1993 v rámci Maastrichtské smlouvy. Nejedná se zde o jednotnou politiku Evropské unie, pravomoci zůstávají v rukou jednotlivých členských států. Společná zahraniční a bezpečnostní politika má symbolizovat snahu Unie a jednotlivých členských států o posilování spolupráce v dané

oblasti. Tato politika je formulována na základě jednomyslné shody všech členských zemí. Pokud tak jedna členská země nesouhlasí s navrhovaným stanoviskem Unie, nelze dané stanovisko na unijní úrovni přijmout.

V současné době jsou stále více aktuální regionální války, které se odehrávají uvnitř národních států. Dalším fenoménem se rovněž stává ohrožení terorismem, který může zasáhnout de facto každou zemi. V kontextu této celosvětové situace musí Evropská unie spolupracovat s řadou dalších světových aktérů bezpečnosti, jako jsou Severoatlantická aliance nebo Spojené státy americké. Negativní zkušenosti Evropanů ve dvou nejničivějších celosvětových válečných konfliktech vedly ke snaze o vytvoření integračních struktur a mezinárodních organizací, které by byly schopny zajistit celosvětovou bezpečnost jak na úrovni mezinárodní, tak i na úrovni národní. To postupem času vedlo k vytvoření Společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU (SZBP) a v jejím rámci i Společné bezpečnostní a obranné politiky (SBOP). Kaňa (v publikaci Fojtíková a kol., 2014) uvádí, že úlohou SBOP je zajistit jak bezpečnost členských států Evropské unie, tak i celé Evropy a světové ekonomiky.

Zaměření SZBP je obsaženo v Lisabonské smlouvě z roku 2008. Kaňa (v publikaci Fojtíková a kol., 2014, str. 274) uvádí, že „podle Lisabonské smlouvy Unie vymezuje a provádí společné politiky a činnosti a usiluje o dosažení vysokého stupně spolupráce ve všech oblastech mezinárodních vztahů ve snaze:

- chránit své hodnoty, základní zájmy, svou bezpečnost, nezávislost, celistvost,
- upevňovat a podporovat demokracii, právní stát, lidská práva a zásady mezinárodního práva,
- zachovávat mír, předcházet konfliktům a posilovat mezinárodní bezpečnost v souladu s cíli a zásadami Charty Organizace spojených národů, jakož i v souladu se zásadami Helsinského závěrečného aktu a s cíli Pařížské charty, včetně těch, které se týkají vnějších hranic,
- podporovat udržitelný rozvoj v hospodářské a sociální oblasti a v oblasti životního prostředí v rozvojových zemích s hlavním cílem vymýcení chudoby,
- povzbuzovat zapojení všech zemí do světové ekonomiky, včetně postupného odstraňování překážek mezinárodnímu obchodu,
- přispívat k vypracování mezinárodních opatření pro ochranu a zlepšení kvality životního prostředí a udržitelné hospodaření se světovými přírodními zdroji, aby se

zajistil udržitelný rozvoj,

- pomáhat lidem, zemím a regionům čelícím přírodním nebo člověkem způsobeným pohromám a
- podporovat mezinárodní systém založený na posílené mnohostranné spolupráci a na řádné správě věcí veřejných v celosvětovém měřítku.“

Jak již bylo zmíněno, v přijímání rozhodnutí převládá princip jednomyslnosti, který však nevyžaduje bezpodmínečný souhlas všech členských zemí Unie. Je zde umožněno, aby se daný počet zemí mohl zdržet hlasování bez dopadu na schválení daného rozhodnutí. Specifické v této oblasti jsou také pravomoci institucí EU v rozhodovacím procesu. V této oblasti mají rozhodující postavení Rada EU a Evropská rada. Klíčovým prvkem je zde Vysoká představitelka Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, Federica Mogheriniová, která je jakýmsi propojením oblastí vnějších vztahů a Společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Vysoké představitelce má asistovat při práci Evropská služba pro vnější činnost neboli „centrum evropské diplomacie“. Evropská služba pro vnější činnost se zabývá oblastmi rozvojové a humanitární pomoci, civilních a vojenských misí prováděných Evropskou unií, udržování bezpečnosti a míru, zajišťování spolupráce s Organizací spojených národů (OSN) a další. Při provádění SZBP je nápomocná také Rada pro zahraniční věci, Výbor pro zahraniční věci, Podvýbor pro bezpečnost a obranu a Podvýbor pro lidská práva. (Euroskop, 2016)

Jak uvádí Ministerstvo zahraničních věcí České republiky (2016), nedílnou součástí SZBP je Společná bezpečnostní a obranná politika, která vznikla v roce 1993. Důvodem pro zřízení této politiky byly především nedostačující vojenské kapacity a schopnosti k řešení válečných konfliktů. Jako oblast působení této politiky lze označit prohloubení spolupráce a zapojení se do krizových situací. Od svého vzniku Evropská unie v rámci SBOP podnikla téměř 30 zahraničních vojenských a civilních operací. Tyto operace byly provedeny jak v bezprostředním okolí Unie, ale také na Blízkém východě, v Asii či v subsaharské Africe. Vojenské operace prováděné SBOP se především specializují na stabilizaci situace v krizových oblastech, ale také na podporu reformy bezpečnostního sektoru.

2.3.3 Rozvojová politika EU

Evropská unie je poskytovatelem více než poloviny světové rozvojové pomoci. Největší část těchto prostředků putuje do nejméně rozvinutých zemí a do zemí s velice

nízkými příjmy. Hlavním cílem rozvojové politiky EU je především snížení počtu osob postižených či ohrožených chudobou. Evropská unie se snaží zajistit, aby se lidé nacházející v této znevýhodněné situaci podíleli na řešení svých problémů a na rozvoji jejich komunity. Evropská unie tak například podporuje demokratický proces v problematických zemích, snaží se zamezit šíření nemocí, zajistit dostupnost nejpotřebnějších léků a také podporuje makroekonomické politiky rozvojových zemí. V neposlední řadě se také snaží odstranit příčiny jejich nepříznivé situace. Za tyto příčiny lze označit například nedostatečný přístup ke vzdělání, zdravotním a sociálním službám, a s tím spojenou vysokou nezaměstnanost a následnou chudobu. (Europa.eu, 2017)

Rozvojová pomoc Evropské unie je uskutečňována pomocí řady podpůrných programů, které jsou financovány z rozpočtu EU a z Evropského rozvojového fondu (EDF). Ten poskytuje pomoc zemím ACP (země Afriky, Karibiku a Tichomoří). Pro další oblasti je rozvojová pomoc financována z rozpočtu EU. Dle portálu Euroskop (2017), je rozvojová politika založena na 3 významných principech vycházejících z Maastrichtské smlouvy. Jsou jimi koordinace, koherence a komplementarita. Koordinace představuje spolupráci všech aktérů, kteří se jakkoli podílejí na rozvojové politice EU, koherence má za úkol sladit cíle rozvojové politiky s ostatními politikami EU a komplementarita doplňuje politiky členských států rozvojovou politikou EU.

V roce 2000 se Evropská unie podepsáním Deklarace tisíciletí zavázala k plnění osmi Rozvojových cílů tisíciletí pod vedením OSN. Deklaraci podepsalo všech tehdejších 191 členů a tím se zavázali přispívat finančními prostředky ve výši 0,7 % HND. Jak uvádí Fojtíková (2014), tento cíl bohužel nebyl většinou zemí doposud splněn. Rozvojové cíle tisíciletí měli vést především ke snížení chudoby ve světě, ale také k posílení spolupráce mezi zeměmi či koordinaci obchodní a rozvojové politiky států.

OSN (2016) uvádí osm konkrétních cílů rozvoje, které měly být splněny do roku 2015. První cíl představuje vymýcení extrémní chudoby a hladu. Prioritou prvního cíle je snížení počet extrémně chudých lidí na polovinu (lidé s disponibilním důchodem nižším než 1 americký dolar na den) a snížení na polovinu počet lidí trpících hladem. Druhý cíl se orientuje na zpřístupnění základního vzdělání, přičemž se snaží zajistit, aby všechny děti absolvovaly plné základní vzdělání. Třetím cílem je prosazování rovnosti pohlaví a posílení postavení žen ve společnosti. Prioritou tohoto cíle je odstranit rozdíly v přístupu mužů a žen k základnímu a

vyššímu vzdělání do roku 2005 a do roku 2015 dosáhnout téhož na všech úrovních vzdělání. Úkolem čtvrtého cíle je snížit dětskou úmrtnost se záměrem snížení míry úmrtnosti u dětí mladších 5 let o dvě třetiny. Pátý cíl tisíciletí se zaměřuje na zlepšení zdraví matek se snahou snížit míru úmrtnosti matek o tři čtvrtiny. Šestým cílem je boj proti HIV/AIDS, malárii a dalším nemocem. Orientuje se na zastavení šíření HIV/AIDS a snížení procenta nově nakažených, ale také na zastavení dalších závažných chorob, například malárie. Sedmý cíl tisíciletí představuje zajištění trvalé udržitelnosti životního prostředí se záměrem snížit na polovinu počet lidí, kteří nemají trvalý přístup k pitné vodě, zpomalit proces ubývání přírodních zdrojů a dosáhnout zlepšení životních podmínek alespoň 100 milionů lidí, kteří přebývají v chudinských čtvrtích neboli slumech. Posledním, osmým cílem je vytvoření globálního partnerství pro rozvoj. Účelem tohoto cíle je především rozvíjet spolupráci s rozvojovými zeměmi, zajištění dostupnosti základních léků v těchto zemích, zajištění přístupu k novým technologiím, odstranění cel a kvót pro export z rozvojových zemí či oddlužení nejvíce zadlužených zemí.

Rozvojové cíle tisíciletí lze dle OSN (2015) považovat za úspěšné. Podařilo se snížit počet osob žijících v extrémní chudobě o více než polovinu a téměř o polovinu se snížil také podíl podvyživených osob v rozvojových zemích. O více než polovinu se také snížila úmrtnost matek, největší pokles lze zaznamenat u jižní Asie a Subsaharské Afriky. Velký úspěch lze zaznamenat u šestého cíle tisíciletí. Podařilo se snížit počet nově infikovaných HIV přibližně o 40 %, klesla celosvětově míra výskytu malárie o 37 % a podařilo se předejít více než 6,2 milionů úmrtí způsobené právě malárií. Za úspěšný lze označit také sedmý cíl, díky němuž se podařilo zajistit bezpečnou pitnou vodu pro více než 90 % světové populace a také se podařilo snížit podíl obyvatel žijících ve slumech z 39,4 % v roce 2000 na 29,7 % v roce 2004. Menší úspěch lze zaznamenat také u zpřístupnění základního vzdělání. V roce 2015 mělo 91 % dětí přístup k základnímu vzdělání, největší nárůst lze zaznamenat u Subsaharské Afriky. V období let 2000 – 2004 se zvýšila o 66 % oficiální rozvojová pomoc a některé země dokonce přispívají finanční částkou vyšší než 0,7 % HND (především skandinávské země).

Rozvojové cíle tisíciletí byly v roce 2015 nahrazeny 17 Cíli udržitelného rozvoje, které představují program rozvoje na období 2015 – 2030. Dle Českého fóra pro rozvojovou spolupráci (2016) je cílem tohoto programu omezit chudobu a diskriminaci, ochrana planety a posílení svobody, prosperity a bezpečnosti.

3 Postavení zemí jihovýchodní Asie ve světové ekonomice

Asie je se svými více než 4 miliardami obyvatel nejlidnatější a zároveň svou rozlohou největší světadíl, tvořící součást kontinentu zvaného Eurasie. Asijský světadíl pokrývá 29,9 % suché části povrchu Země a svým obyvatelstvem tvoří 60 % světové populace. Asie je tvořena šesti regiony – severní Asie, střední Asie, jihozápadní Asie, jižní Asie, východní Asie a jihovýchodní Asie. Jihovýchodní Asie patří z ekonomického hlediska k nejperspektivnějším regionům světa.

3.1 Charakteristika zemí jihovýchodní Asie

Jak již bylo zmíněno, jihovýchodní Asie je jedním z regionů asijského kontinentu, ležící na východ od Indie a jižně od Číny. Rozkládá se na území o rozloze přibližně 4,5 milionu km², které je domovem pro více než půl miliardy obyvatel. Obecně lze říci, že tento region je tvořen 11 státy – Brunej, Filipíny, Indonésie, Kambodža, Laos, Malajsie, Myanmar, Singapur, Thajsko, Vietnam a Východní Timor. Převážná většina těchto států bývala koloniemi. Například Malajsie, Brunej, Myanmar a Singapur jsou bývalými britskými koloniemi, Kambodža, Laos a Vietnam francouzskými a v neposlední řadě také Indonésie, která byla kolonizována Nizozemskem. Oblast jihovýchodní Asie je v mnoha ohledech různorodá. Nachází se zde jedna z nejvyspělejších ekonomik světa - Singapur, ale také velmi málo rozvinuté ekonomiky, jako Laos či Kambodža. Různorodost lze pozorovat také v oblasti náboženství. Nachází se zde tři majoritní druhy vyznání – buddhismus, islám a křesťanství. V posledních letech se v jihovýchodní Asii výrazně prohloubily rozdíly v ekonomické aktivitě jednotlivých států. Státy označované jako asijské tygři neboli asijské draci³ zaznamenaly rychlý hospodářský růst, zatímco ostatní země jihovýchodní Asie zůstávají nadále ekonomicky zaostalé. Bližší charakteristika zemí jihovýchodní Asie viz příloha č. 1.

3.2 Integrační spolupráce zemí jihovýchodní Asie

V oblasti jihovýchodní Asie je rozvíjena spolupráce v rámci dvou integračních seskupení. Nejznámější a také z hlediska ekonomického nejdůležitější integrací v této oblasti je Sdružení národů jihovýchodní Asie (ASEAN). Dalším integračním seskupením je Asijsko-tichomořské hospodářské společenství (APEC).

---

³ Za asijské tygry neboli asijské draky jsou považovány skupiny nově industrializovaných zemí asijského kontinentu.

3.2.1 Sdružení národů jihovýchodní Asie

ASEAN byl založen 8. srpna 1967 v Bangkoku. Tehdejší Bangkokskou deklaraci podepsalo pět zakládajících států, a sice Singapur, Indonésie, Malajsie, Thajsko a Filipíny. Důvodem jejího podepsání byly narůstající hrozby, jako čínská kulturní revoluce, vietnamská válka či celková narůstající nestabilita jihovýchodního regionu. Právě hrozba přesahu vietnamské války do okolních zemí nakonec vedla k uzavření výše zmiňované Bangkokské deklarace. Ta vyřešila tehdejší spory mezi zeměmi jihovýchodního regionu a dala za vznik integračnímu seskupení ASEAN. Postupem času se k seskupení připojovaly další země. První zemí, která jevila zájem o přijetí do ASEAN byl Brunej, který se k zakládajícím státům připojil 7. ledna 1984. Brunej byl 28. července 1995 následován Vietnamem, 23. července 1997 Laosem a Myanmarem, a v neposlední řadě 30. dubna 1999 Kambodžou. Sdružení národů jihovýchodní Asie nyní tedy zahrnuje deset států. Od roku 2006 se o členství hlásí také Východní Timor (Vlček, 2008).

Cíle a účel organizace ASEAN jsou součástí Bangkokské deklarace. Ta uvádí těchto sedm cílů (ASEAN, 2017):

- urychlení hospodářského růstu, kulturního rozvoje a sociálního pokroku v regionu s cílem posílení základů prosperujícího mírového Společenství národů jihovýchodní Asie,
- podpora regionálního míru a stability prostřednictvím dodržování spravedlivosti a práv mezi zeměmi regionu a dodržování zásad Charty OSN,
- podpora aktivní spolupráce a vzájemné pomoci v oblastech společného zájmu ekonomického, sociálního, technického, kulturního, vědeckého a administrativního,
- zajištění vzájemné pomoci v podobě vzdělávacích a výzkumných institucí,
- efektivnější spolupráce na harmonizaci zemědělství, průmyslu a obchodu, včetně problematiky mezinárodního obchodu se surovinami a zlepšení přepravy těchto surovin, a také zvyšování životní úrovně občanů organizace,
- podpora veřejného zájmu o region jihovýchodní Asie,
- udržení úzké obchodní spolupráce s dalšími mezinárodními a regionálními organizacemi s podobnými cíli a prohlubování jejich vzájemné spolupráce.

Dne 24. února 1976 byla v Bali podepsána Deklarace o shodě členů ASEAN (Declaration of ASEAN Concord), která zavedla další dva důležité cíle. Prvním z nich je snaha o eliminaci chudoby, hladu, negramotnosti a šíření nemocí. Tento cíl je nyní prioritou organizace ASEAN. Druhý cíl se týká vnitřní stability každé členské země, díky níž se zachová mezinárodní mír a bezpečnost.

Na 30. výročí ASEAN v roce 1997 byla zástupci členských států přijata zpráva Vize ASEAN 2020 (ASEAN Vision 2020), která přináší další cíle, kterých chce organizace dosáhnout do roku 2020. Třemi hlavními cíli jsou udržování makroekonomické a finanční stability v regionu, prohloubení liberalizace a rozšíření ekonomické integrace za plné účasti v zóně volného obchodu ASEAN (AFTA) a v neposlední řadě udržování přírodních zdrojů energie a zároveň zvyšování využití obnovitelných zdrojů a účinnější energetická a potravinová hospodárnost.

Dalším důležitým dokumentem se stala II. deklarace o shodě členů ASEAN (Declaration of ASEAN Concord II), která byla podepsána v Bali 7. října 2003. Deklarace s sebou přináší dva základní body. Prvním z nich je vytvoření Společenství států ASEAN (ASEAN Community). Toto Společenství má být založeno na třech důležitých pilířích. Pilíře představují spolupráci Společnosti v oblasti hospodářské, politicko–bezpečnostní a socio–kulturní. Je zde prosazována užší kooperace mezi státy, řešení sporů bez válečných konfliktů a samotné prohlubování integrace. Druhým bodem je rozšíření Smlouvy o přátelství a spolupráci v jihovýchodní Asii (TAC) a tím zajištění správného vedení vztahů mezi vládami členských států. Na 12. ASEAN Summitu v lednu 2007 bylo podepsáno prohlášení o zrychlení vytvoření ASEAN Společenství do roku 2015. Dne 22. listopadu 2015 na 10. Summitu zemí východní Asie v Malajsii bylo toto Společenství vytvořeno, s platností od konce roku 2015.

Těchto výše popsaných cílů se ASEAN snaží dosáhnout také pomocí bilaterálních smluv a spoluprací se státy mimo region jihovýchodní Asie. Lze zde najít ale i další smlouvy, které jsou uzavřeny mezi členskými státy navzájem, např. Dohoda o vytvoření zóny bez jaderných zbraní či Deklarace o zóně míru, svobody a neutrality. (Vlček, 2008)

3.2.2 Asijsko-tichomořské hospodářské společenství

Hospodářské společenství APEC bylo založeno v roce 1989 12 zakládajícími členy. Těmi byli Austrálie, Kanada, Indonésie, Japonsko, Korea, Nový Zéland, Filipíny, Thajsko, Singapur, Brunej, Malajsie a Spojené státy. V roce 1991 byli následováni Čínou, Tchajwanem a Hong Kongem. O dva roky později přistoupilo Mexiko a Nová Guinea, dále v roce 1994 Chile. Poslední rozšíření lze zaznamenat v roce 1998, kdy se ke společenství připojilo také Rusko, Vietnam a Peru. Nyní má APEC tedy 21 členů, kteří tvoří přibližně 59 % HDP světa a přibližně 49 % světového obchodu.

Podle samotné organizace je jejím cílem podpora udržitelného hospodářského růstu a prosperity v asijsko-tichomořském regionu. Za účelem vytvoření zóny volného obchodu v asijsko-tichomořské oblasti (FTAAP) byl v roce 1994 sestaven akční plán známý jako Bogorské cíle, kterými se členské země zavázaly k vytvoření zóny volného obchodu a ke snížení celních bariér u ekonomicky vyspělých zemí společenství do konce roku 2010. Pro rozvojové země je tato časová hranice posunuta o deset let, tedy rok 2020. Bogorské cíle jsou založeny na třech pilířích. Prvním z nich je liberalizace obchodu a investic. Členské státy se zde zavázaly přijmout opatření ke snížení tarifních a netarifních překážek obchodu a investic a prohloubení bilaterálních a regionálních obchodních dohod, za účelem hospodářského růstu a tvorby nových pracovních míst. Druhým pilířem je usnadnění podnikání v daném regionu. Členské státy zde mají zavést opatření ke snížení nákladů podnikání a otevřít tak nové příležitosti pro malé a střední podniky, ženy a mládež, kteří by podnikat chtěli, ale nemají k tomu dostatečné prostředky. Je zde podporován rozvoj a harmonizace všech politik, které mohou zlepšit přístup nových subjektů na trh a prosazovat veřejné zájmy. Posledním, třetím pilířem je ekonomická a technická spolupráce. Jako priority třetího pilíře lze označit posílení boje proti korupci, energetickou bezpečnost, ochranu životního prostředí, rozvoj infrastruktury, boj proti pandemiím či přeshraniční vzdělávání.

Díky těmto opatření vzrostl reálný HDP z 16 bilionů amerických dolarů (USD) v roce 1989 na 20 bilionů USD v roce 2015. Výrazné bylo i zvýšení počtu pracovních míst. Obyvatelé Asie a Tichomoří zaznamenali zvýšení svých příjmů až o 74 %, což vymanilo miliony lidí z chudoby. Zvýšil se také obchod se zeměmi mimo APEC zhruba o 5,6 násobek za období let 1989 až 2015. Celkový objem obchodu pak vzrostl o sedminásobek. Ačkoliv lze zaznamenat v členských státech pokrok kupředu, stále se jim ještě nepodařilo dosáhnout stanovených cílů a vytvoření zóny volného obchodu (APEC, 2017).

3.3 Ekonomická charakteristika zemí jihovýchodní Asie

Ekonomický rozvoj zemí ASEAN je velmi různorodý. Jak již bylo zmíněno dříve, je to zapříčiněno účastí jak vyspělých, tak rozvojových zemí na společenství. Nacházejí se zde nejvyspělejší ekonomiky světa, ale také ty nejchudší.

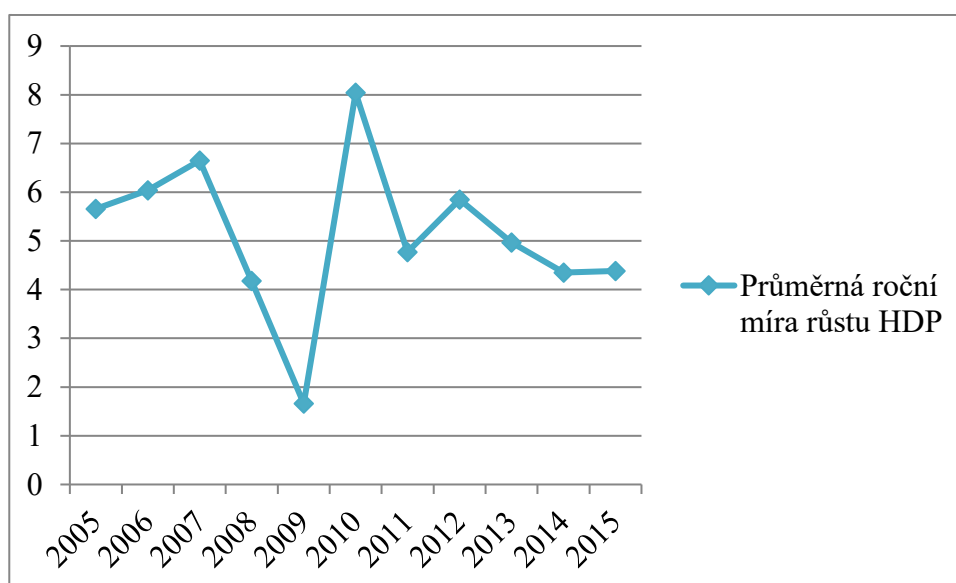
3.3.1 Ekonomický růst

Ekonomický růst lze obecně chápat jako růst reálného produktu v čase. Roste tedy fyzický objem všech vyprodukovaných výrobků a služeb. Lze si jej představit také jako posun produkčních možností ekonomiky. Nejčastěji je uváděn jako meziroční změna reálného HDP.

Až do roku 1996 zaznamenávaly členské státy ASEAN dlouhodobý ekonomický růst HDP, který se meziročně pohyboval okolo 7 %. Vše se ovšem obratem změnilo a od roku 1997 nastal prudký ekonomický pokles. V roce 1998 se HDP meziročně snížilo dokonce o 7,29 %. Příčinou tohoto prudkého ekonomického poklesu byla asijská měnová krize, která vypukla v červenci 1997. Krize postihla Thajsko, Indonésii, Filipíny, Malajsii a Jižní Koreu. Byly to země, které v předkrizové době prosperovaly, a byl u nich znatelný příliv zahraničního kapitálu. Velký příliv zahraničního kapitálu vedl k nárůstu úvěrových zdrojů. Banky poskytovaly úvěry, aniž by si prověřily bonitu svých zákazníků. Ti, jak se později ukázalo, nemohli dostát svých závazků. Dalším problémem v této oblasti byla také rozsáhlá korupce a rychle se zvyšující schodek běžného účtu platební bilance (Sarkisyan, 2007).

Ačkoliv některé státy jihovýchodní Asie, např. Malajsie a Thajsko, už nikdy nedosáhly stejného ekonomického růstu jako před finanční krizí, ostatní státy ASEAN se pomalu vzpamatovávaly z krize a snažily se opět o nastartování své ekonomiky. Velice rychlý ekonomický růst lze zaznamenat především u Myanmaru a Kambodže, kdy Myanmar dosahoval v roce 2000 meziroční míru růstu 13,75 %. Naopak se nedařilo zvýšit svůj ekonomický růst Bruneji, Filipínám, Indonésii a Thajsku. Jejich meziroční míra růstu HDP se pohybovala okolo 4 %, u Bruneje se tato hodnota pohybuje kolem 3 %. V uvedeném grafu č. 3.1 lze vidět vývoj průměrné roční míry růstu HDP v zemích ASEAN v období let 2005 až 2015.

Graf 3.1 Vývoj průměrné roční míry růstu HDP v zemích ASEAN

Zdroj: UNCTAD (2017), vlastní zpracování

Lze říci, že až do roku 2007 nejsou zaznamenány velké výkyvy v ekonomikách zemí jihovýchodní Asie. V roce 2008 však míra růstu HDP prudce klesla. Jako příčinu lze označit americkou hypoteční krizí, která se postupně změnila ve světovou finanční a ekonomickou krizi. Ta postihla především Singapur, u kterého se meziroční míra HDP snížila z 9,11 % v roce 2007 na 1,79 % v roce 2008. Velký pokles výkonu ekonomiky zaznamenalo také Thajsko, kde se meziroční míra růstu HDP snížila z 5,44 % v roce 2007 na 1,73 % v roce 2008. Krize později dolehla i na další státy v této oblasti, např. Kambodžu a Malajsii, u kterých lze zaznamenat meziroční propad míry růstu HDP přibližně o 6,5 p. b. V roce 2010 začaly opět všechny státy ekonomicky prosperovat. Výraznější pokles míry růstu HDP je zaznamenán pouze v roce 2011 u Singapuru a Myanmaru. Specifickým státem je Brunej, která se již řadu let potýká s velmi nízkým ekonomickým růstem, často také s meziročním poklesem HDP (UNCTAD, 2017).

3.3.2 Inlace

Inflaci lze obecně definovat jako růst cenové hladiny zboží a služeb v čase. Jedná se také o snížení kupní síly peněz. Vypočítává se pomocí cenových indexů, nejčastěji pomocí indexu spotřebitelských cen či deflátoru HDP. Meziroční pokles cenové hladiny zboží a služeb je označován za deflaci.

Tabulka 3.1 Meziroční změna míry inflace zemí jihovýchodní Asie v období let 2005-2015

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Brunej	1,26	0,15	0,97	2,09	1,03	0,36	2,01	0,46	0,38	-0,19	-0,36
Kambodža	6,35	6,14	7,67	25,00	-0,66	4,00	5,48	2,93	2,94	3,86	1,22
Indonésie	10,45	13,11	6,41	10,23	4,39	5,13	5,36	4,28	6,41	6,39	6,36
Laos	7,17	6,80	4,52	7,63	0,04	5,98	7,58	4,26	6,37	4,14	0,84
Malajsie	2,96	3,61	2,03	5,44	0,58	1,73	3,17	1,66	2,11	3,14	2,10
Myanmar	9,37	20,00	35,02	26,80	1,47	7,72	5,02	1,47	5,52	5,47	4,94
Filipíny	6,60	5,47	2,94	8,18	4,21	3,78	4,72	3,17	2,93	4,17	1,41
Singapur	0,47	0,96	2,10	6,54	0,58	2,83	5,24	4,58	2,36	0,97	-0,52
Thajsko	4,54	4,64	2,24	5,47	-0,85	3,27	3,81	3,01	2,18	1,90	-0,90
Vietnam	8,28	7,39	8,30	23,12	6,97	8,95	18,68	9,09	6,59	4,09	0,63

Zdroj: UNCTAD (2017), vlastní zpracování

Výše uvedená tabulka č. 3.1 uvádí meziroční změnu míry inflace v období let 2005 až 2015. Bez výjimky všem zemím ASEAN se viditelně zvýšila míra inflace v období finanční a ekonomické krize v roce 2008. V oblasti inflace měla tato krize největší vliv na Myanmar, kde se míra inflace zvýšila v roce 2008 na 26,80 %. Podobně na tom byla Kambodža s 25 % a Vietnam s 23,12 %. Po roce 2009 se již s vyšší mírou inflace potýkal pouze Vietnam. Ten dosáhl v roce 2011 inflace ve výši 18,68 %. Jako příčina je považována devalvace Vietnamské měny (Vietnamský dong) v březnu 2011 o 8,5 % (Růžička, 2011). Od roku 2012 již opět Vietnamská míra inflace klesá. Rok 2015 je pro většinu zemí ASEAN ve znamení nízké inflace, v určitých zemích se jedná dokonce o deflaci. Vyšších hodnot v roce 2015 dosahuje pouze Indonésie a Myanmar, kde se míra inflace pohybuje okolo 5-6 %.

3.3.3 Nezaměstnanost

Region jihovýchodní Asie má nejnižší roční míru nezaměstnanosti ze všech regionů Asie. Ta v roce 2016 činila 3,7 %. Podstatně hůř jsou na tom oblasti střední a východní části Asie, kde se tato míra pohybuje okolo 9 %. Jihovýchodní Asie si také v tomto ohledu vede podstatně lépe než Evropská unie, ve které míra nezaměstnanosti v roce 2016 činila 8,6 % (Mezinárodní organizace práce, 2017). V uvedené tabulce č. 3.2 lze vidět míru nezaměstnanosti za rok 2016 a míru nezaměstnaných mladých osob ve věku 15-24 let za rok 2014 v členských zemích ASEAN.

Země ASEAN zde vykazují velice rozdílné hodnoty, Z tabulky č. 3.2 lze vyčíst, že celková míra nezaměstnanosti byla v roce 2016 nejvyšší u Filipín, kde hodnota dosahovala

5,9 %. Podobně na tom byla Indonésie se svými 5,6 %. Ostatní členské státy ASEAN vykazují hodnoty podstatně nižší. Daleko hlubším problémem je však nezaměstnanost mladých osob ve věku 15-24 let, se kterou se potýká již větší množství států ASEAN. Nejvyšších hodnot zde dosahuje opět Indonésie se svými 21,8 % v roce 2014. Následují ji Filipíny s 16,4 % a také Brunej s 11,1 %. U ostatních členských zemí se hodnota pohybuje pod 10 %. Mnoho autorů uvádí, že údaje nelze brát za naprosto správné, protože některé rozvojové státy nemají přístup ke správnému zajištění těchto dat, či jeho obyvatelé nevykazují o své osobě pravdivé údaje.

Tabulka 3.2 Celková míra nezaměstnanosti a míra nezaměstnanosti osob ve věku 15-24 v zemích jihovýchodní Asie

	Míra nezaměstnanosti 2016	Míra nezaměstnanosti mladých (15-24 let) 2014
Brunej	2,0	11,1
Kambodža	0,3	0,9
Indonésie	5,6	21,8
Laos	1,5	3,4
Malajsie	3,3	6,7
Myanmar	0,8	9,5
Filipíny	5,9	16,4
Singapur	1,8	9,6
Thajsko	0,6	3,9
Vietnam	2,2	6,3

Zdroj: Mezinárodní organizace práce - ILO (2017), Světová banka (2017), vlastní zpracování

3.4 Zahraněční obchod zemí jihovýchodní Asie

Sdružení národů jihovýchodní Asie představuje obrovský trh s velmi rozmanitou obchodní výměnou. V roce 2015 činila celková obchodní výměna členských států Sdružení 2 270 309 milionů USD, z toho 1 182 030 milionů USD představoval export a 1 088 279 milionů USD import. Lze zde zaznamenat meziroční pokles o 10,2 %, v roce 2014 tak celková obchodní výměna činila 2 529 032 milionů USD. Tento meziroční pokles obchodní výměny postihl všechny členské země ASEAN, s výjimkou Laosu, Vietnamu a Myanmaru, kteří vykazují mírný meziroční růst svého obchodu. Největší meziroční pokles v oblasti obchodu lze zaznamenat u Kambodži, kde celková obchodní výměna meziročně klesla o 33,6 %. Značný pokles vykazuje také Brunej s meziroční změnou 32,4 % či Indonésie s poklesem o 17,3 %.

Tabulka 3.3 Celková obchodní výměna zemí jihovýchodní Asie v porovnání let 2014 a 2015

Země	2014			2015		
	Export	Import	Celkem	Export	Import	Celkem
	V milionech USD			V milionech USD		
Brunej	10 584	3 597	14 181	6 354	3 238	9 592
Kambodža	10 681	18 973	29 654	8 839	10 838	19 677
Indonésie	176 293	178 179	354 472	150 366	142 695	293 061
Laos	2 640	2 749	5 389	3 714	3 049	6 763
Malajsie	233 927	208 850	442 777	199 158	176 011	375 169
Myanmar	11 452	16 220	27 672	12 197	16 907	29 104
Filipíny	61 810	67 757	129 567	58 648	70 295	128 943
Singapur	409 769	366 247	776 016	366 344	296 765	663 109
Thajsko	227 574	227 952	455 526	214 396	202 751	417 147
Vietnam	148 092	145 686	293 778	162 014	165 730	327 744
Celkem	1 292 822	1 236 210	2 529 032	1 182 030	1 088 279	2 270 309

Zdroj: ASEAN Statistics (2016), vlastní zpracování

Největší objem obchodní výměny zajišťuje Singapur, jehož celkový obchod v roce 2015 činil 633 109 milionů USD. Druhou nejsilnější zemí v oblasti výměny zboží je Thajsko s celkovou obchodní výměnou 417 147 milionů USD. Naopak mezi země s nejnižší hodnotou celkového obchodu lze zařadit Laos s 6 763 miliony USD či Brunej s 9 592 miliony USD.

3.4.1 Největší obchodní partneři ASEAN

Jak již bylo zmíněno, ASEAN velmi rychle nabývá na své ekonomické síle, což velmi úzce souvisí s jeho obchodní spoluprací s ostatními zeměmi světa.

Největší podíl na celkovém obchodu ASEAN zaujímá vzájemný obchod mezi jeho členskými státy, který představuje 24 %. Druhého největšího obchodního partnera představuje Čína se svým podílem 15,2 %. Ta je následována Japonskem s podílem 10,5 %, Evropskou unií s 10 % a Spojenými státy s 9,4 %. Druhou polovinu desítky tvoří Korea s 5,4 %, dále Taiwan s 4,2 %, Hong Kong s 4 %, Indie s 2,6 % a také Německo s podílem 2,4 %. Dohromady těchto deset obchodních partnerů tvoří 87,7 % celkového obchodu ASEAN.

Tabulka 3.4 Deset největších obchodních partnerů zemí ASEAN v roce 2015

Obchodní partneri	V milionech USD			Podíl na celkovém obchodě (v %)		
	Export	Import	Celkem	Export	Import	Celkem
ASEAN	305 693	238 059	543 752	25,9	21,9	24,0
Čína	134 249	211 515	345 764	11,4	19,4	15,2
Japonsko	113 694	124 350	238 044	9,6	11,4	10,5
EU 28	127 584	100 056	227 640	10,8	9,2	10,0
Spojené státy	129 171	83 172	212 343	10,9	7,6	9,4
Korea	45 809	76 676	122 485	3,9	7,0	5,4
Taiwan	33 077	61 261	94 338	2,8	5,6	4,2
Hong Kong	77 303	14 113	91 416	6,5	1,3	4,0
Indie	39 101	19 453	58 554	3,3	1,8	2,6
Německo	26 756	28 755	55 511	2,3	2,6	2,4
Top 10 partnerů	1 032 437	957 410	1 989 847	87,4	87,8	87,7
Ostatní	149 595	130 868	280 463	12,6	12,2	12,3
Celkem	1 182 032	1 088 278	2 270 310	100,0	100,0	100,0

Zdroj: ASEAN Statistics (2016), vlastní zpracování

Z tabulky č. 3.4 lze také vyčíst, že pro ASEAN je velmi důležitý import zboží a služeb. Například import z Číny v roce 2015 představoval 211 515 milionů amerických dolarů. Export do Číny ve stejném roce vykazoval o 77 266 milionů amerických dolarů méně než import. Mezi další významné obchodní partnery dovážející zboží a služby do Sdružení lze řadit Japonsko, Koreu, Taiwan a také Německo. Jejich obchodní bilance již nevykazuje takový velký rozdíl, jako tomu bylo u Číny, avšak stále je patrný.

3.4.2 Komoditní struktura obchodní výměny ASEAN

Komoditní struktura obchodu ASEAN je velmi pestrá. Uvedená tabulka č. 3.5 zobrazuje deset prioritních obchodních komodit za rok 2015. Největší podíl na celkovém obchodě ASEAN představovaly v roce 2015 elektrické stroje a zařízení s 24 %. Na druhém místě lze zaznamenat obchod s minerálními palivy, oleji a produkty z nich, s podílem 13,1 %. Třetí místo s podílem 12,5 % obsadily komodity typu jaderných reaktorů, kotlů, strojů či mechanických přístrojů. Komodity s podílem okolo 3,5 % představují dopravní prostředky a jejich části, spolu s plasty a zbožím z nich vyrobeného. V druhé části desítky komodit lze také najít různá zařízení optického, fotografického, kinematografického, měřicího, kontrolního či lékařského charakteru, dále drahé kameny, kovy, perly a výrobky z nich, chemikálie, ocel, železo a výrobky z kaučuku.

Tabulka 3.5 Skupiny komodit s největším podílem na celkovém obchodě zemí ASEAN
v roce 2015

Skupina komodit	V milionech USD			Podíl na celkovém obchodě ASEAN (v %)		
	Export	Import	Celkem	Export	Import	Celkem
Elektrické stroje a zařízení a jejich součástky	296 458	248 474	544 932	25,1	22,8	24,0
Minerální paliva, oleje a produkty z jejich destilace	137 239	160 544	297 783	11,6	14,8	13,1
Nukleární reaktory, boilers, stroje a mechanické spotřebiče	137 945	144 907	282 852	11,7	13,3	12,5
Dopravní prostředky (kromě železniční a tramvajové dopravy)	42 425	39 232	81 657	3,6	3,6	3,6
Plasty a jejich produkty	38 623	41 186	79 809	3,3	3,8	3,5
Optické, fotografické, kinematografické, lékařské nebo chirurgické aparáty	34 781	27 442	62 223	2,9	2,5	2,7
Přírodní nebo uměle vyšlechtěné perly, vzácné kameny a kovy	28 087	25 689	53 776	2,4	2,4	2,4
Organické chemikálie	26 524	21 974	48 498	2,2	2,0	2,1
Železo a ocel	7 740	35 350	43 090	0,7	3,2	1,9
Kaučuk a výrobky z něj	29 318	10 656	39 974	2,5	1,0	1,8
Top 10 komodit	779 140	755 454	1 534 594	66,0	69,4	67,6
Ostatní	402 383	332 826	735 209	34,0	30,6	32,4
Celkem	1 181 523	1 088 280	2 269 803	100,0	100,0	100,0

Zdroj: ASEAN Statistics (2016), vlastní zpracování

3.5 Zpráva o globální konkurenceschopnosti 2016-2017

Zpráva o globální konkurenceschopnosti je každoročně vydávána Světovým ekonomickým fórem (WEF). Fórum představuje mezinárodní organizaci pro spolupráci veřejného a soukromého sektoru, která byla založena v roce 1971. Své každoroční zprávy vydává pravidelně již od roku 1979. Zpráva slouží k porovnání konkurenceschopnosti vybraných států na základě multikriteriálního indexu. Tento index je zpracovaný na základě

vlastní metodiky Světového ekonomického fóra a tvoří ho 12 tematických pilířů⁴. Jsou zde obsaženy jak data kvantitativní, tak i kvalitativní. Pilíře jsou pro všechny hodnocené státy stejné, avšak jejich váha závisí na typu skupiny ekonomik, do které daná země spadá. Země se do těchto skupin rozděluje podle HDP na obyvatele (Sankot, 2017). Níže uvedená tabulka č. 3.6 znázorňuje umístění zemí jihovýchodní Asie v žebříčku hodnocení globální konkurenceschopnosti.

Tabulka 3.6 Umístění zemí ASEAN v hodnocení globální konkurenceschopnosti 2016-2017

	Celkové umístění	Tři nejlépe hodnocené oblasti	Tři nejhůře hodnocené oblasti
Brunej	58	Zdravotnictví a základní vzdělání, efektivita trhu práce, instituce	Velikost trhu, rozvinutost finančních trhů, technologická připravenost
Kambodža	89	Makroekonomické prostředí, efektivita pracovního trhu, rozvinutost finančních trhů	Vyšší vzdělání, inovace, vyspělost podnikatelského prostředí
Indonésie	41	Velikost trhu, makroekonomické prostředí, inovace	Efektivita trhu práce, zdravotnictví a základní školství, technologická připravenost
Laos	93	Efektivita trhu práce, instituce, efektivita trhu se zbožím	Technologická připravenost, velikost trhu, infrastruktura
Malajsie	25	Efektivita trhu se zbožím, rozvinutost finančních trhů, vyspělost podnikatelského prostředí	Zdravotnictví a základní vzdělání, technologická připravenost, vyšší vzdělání
Filipíny	57	Makroekonomické prostředí, velikost trhu, rozvinutost finančních trhů	Efektivita trhu se zbožím, infrastruktura, instituce
Singapur	2	Vyšší vzdělání, efektivita trhu se zbožím, infrastruktura	Velikost trhu, vyspělost podnikatelského prostředí, makroekonomické prostředí
Thajsko	34	Makroekonomické prostředí, velikost trhu, efektivita trhu se zbožím	Zdravotnictví a základní vzdělání, instituce, efektivita trhu práce
Vietnam	60	Velikost trhu, efektivita trhu práce, zdravotnictví a základní vzdělání	Vyspělost podnikatelského prostředí, technologická připravenost, vyšší vzdělání

Zdroj: Světové ekonomické fórum (2016), vlastní zpracování

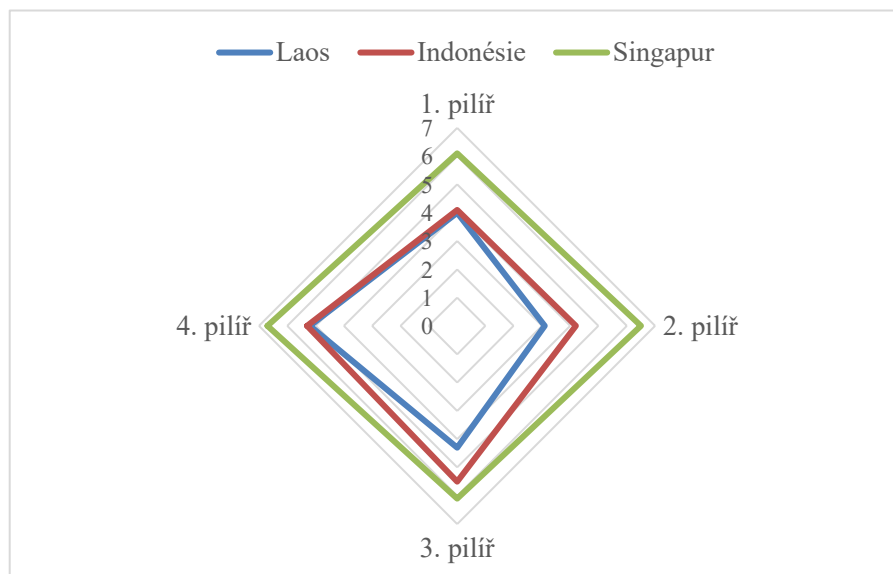
⁴ 1. pilíř – Instituce, 2. pilíř – Infrastruktura, 3. pilíř – Makroekonomické prostředí, 4. pilíř – Základní školství a zdravotnictví, 5. pilíř – Vyšší vzdělání, 6. pilíř – Efektivita trhu zboží, 7. pilíř – Efektivita trhu práce, 8. pilíř – Rozvinutost finančních trhů, 9. pilíř – Technologická připravenost, 10. pilíř – Velikost trhu, 11. pilíř – Vyspělost

V konkurenceschopnosti zemí jihovýchodní Asie jsou značné rozdíly. Nejlépe ze zemí jihovýchodní Asie se umístil Singapur, a to na 2. příčce. Druhou nejvíce konkurenceschopnou zemí v tomto regionu je Malajsie, která se umístila v žebříčku na 25. místě. Malajsií následuje Thajsko se svou 34. příčkou, dále Indonésie na 41. místě a Filipíny na 57. místě. Pouze o příčku níže se umístila Brunej a vzápětí Vietnam na 60. místě. Nejnižší se v hodnocení globální konkurenceschopnosti umístil Laos na 93. pozici spolu s Kambodžou, která zaujala 89. místo. Myanmar nebyl do hodnocení konkurenceschopnosti zemí zahrnut. Většina zemí jihovýchodní Asie dosahuje dobrých výsledků v oblasti 7. pilíře (efektivita trhu práce), dále také v 6. pilíři (efektivita trhu zboží) či pilíři č. 10 (velikost trhu). Naopak nejhorších výsledků dosahují země ASEAN převážně v oblasti 9. pilíře (technologická připravenost), a dále také u 2. pilíře (infrastruktura) či pilíře č. 11 (vyspělost podnikatelského prostředí). Podle Světového ekonomického fóra (2016) si v porovnání s hodnoceným obdobím 2015-2016 zlepšila pozici pouze Kambodža, z 90. místa na 89. Ostatní země jihovýchodní Asie v žebříčku poklesly, vyjma Singapuru, který si obhájil své 2. místo i v tomto období. V období 2015-2016 se hodnocení globální konkurenceschopnosti zúčastnil také Myanmar a v žebříčku obsadil 131. pozici.

Uvedené grafy porovnávají dosažené výsledky v hodnocení globální konkurenceschopnosti u třech zemí ASEAN. Jedná se o Singapur, který se v rámci zemí ASEAN umístil na nejlepší pozici, dále o Laos, který se naopak umístil na nejhorší pozici a v neposlední řadě o Indonésii, jakožto dynamicky se rozvíjející zemi v tomto regionu. Bližší charakteristika hodnocení globální konkurenceschopnosti Indonésie viz příloha č. 2.

První z uvedených grafů porovnává první čtyři pilíře, tedy skupinu základních požadavků v hodnocení konkurenceschopnosti. Nejlepších výsledků dosahuje Singapur, který má v průměru za tyto čtyři pilíře skóre 6,4. Následuje ho Indonésie se svým skórem 4,8 a Laos se skórem 4,2. V jednotlivých pilířích vykazuje Singapur značně lepších výsledků, nicméně v případě Indonésie a Laosu nejsou hodnoty příliš odlišné. Například v pilíři č. 1, kde Laos získal skóre 4 a Indonésie 4,1 či v pilíři č. 4, kde skóre Laosu činí 5,2 a skóre Indonésie 5,3.

Graf 3.2 Porovnání dosaženého skóre vybraných zemí v oblasti 1.-4. pilíře

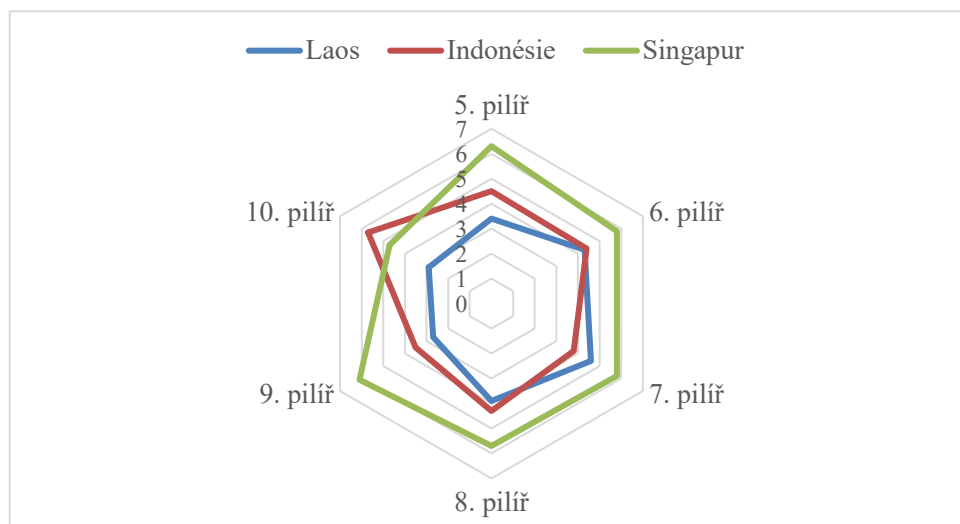

Zdroj: Světové ekonomické fórum (2016), vlastní zpracování⁵

Další graf uvádí porovnání následujících šesti pilířů – tedy pilíř č. 5 až pilíř č. 10. Skupina těchto pilířů označuje výkonnostní požadavky v hodnocení konkurenceschopnosti. V této skupině pilířů se opět nejlépe umístil Singapur se svým průměrným skórem za všech šest pilířů 5,7, dále Indonésie se skórem 4,4 a nakonec Laos s hodnotou 3,6. Tak jako tomu bylo u prvních třech pilířů, i zde jsou výsledky Singapuru značně vyšší než u dalších sledovaných zemí. Jedinou výjimku tvoří pilíř č. 10, kde naopak vykazuje lepší skóre Indonésie. V rámci porovnání Indonésie a Laosu, podobné hodnoty zde najdeme pouze u pilíře č. 6, kde Indonésie získala skóre 4,4 a Laos 4,3. V ostatních pilířích se Laos umístil podstatně níže než Indonésie, avšak s výjimkou pilíře č. 7, kde Laos vykazuje vyšší skóre.

⁵ 1. pilíř – Instituce, 2. pilíř – Infrastruktura, 3. pilíř – Makroekonomické prostředí, 4. pilíř – Zdravotnictví a základní vzdělání

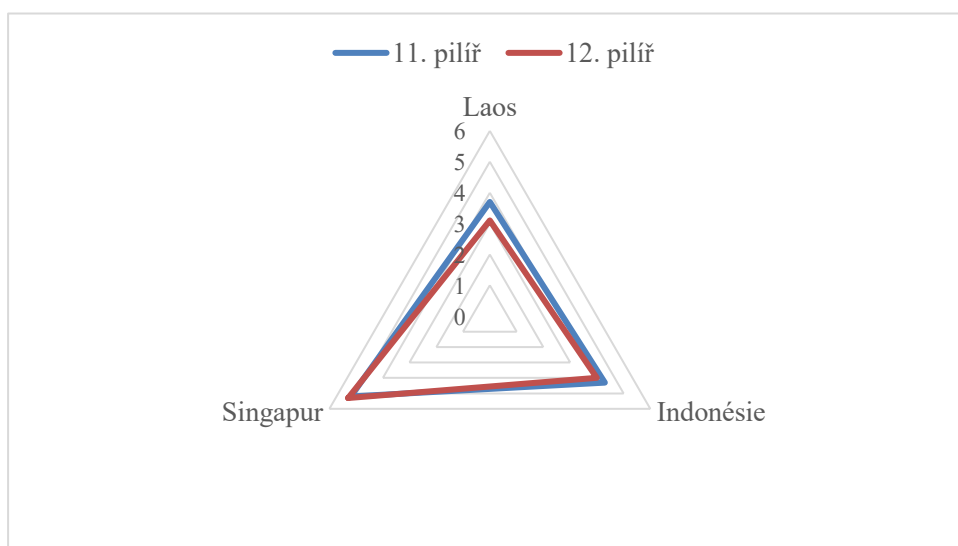
Graf 3.3 Porovnání dosaženého skóre vybraných zemí v oblasti 5.-10. pilíře globální konkurenceschopnosti v období 2016-2017

Zdroj: Světové ekonomické fórum (2016), vlastní zpracování⁶

Poslední graf porovnává poslední dva pilíře, tedy pilíře č. 11 a č. 12, které tvoří skupinu faktorů inovace a sofistikovanosti. Také v této oblasti hodnocení se nejlépe umístil Singapur, s průměrným skórem za oba pilíře 5,3. Indonésie získala skóre 4,2 a Laos 3,4. V oblasti těchto dvou pilířů vykazují všechny tři porovnávané země značně odlišných výsledků.

Graf 3.4 Porovnání dosaženého skóre vybraných zemí v oblasti 11. a 12. pilíře globální konkurenceschopnosti v období 2016-2017

Zdroj: Světové ekonomické fórum (2016), vlastní zpracování⁷

⁶ 5. pilíř – Vyšší vzdělání, 6. pilíř – Efektivita trhu se zbožím, 7. pilíř – Efektivita trhu práce, 8. pilíř – Rozvinutost finančních trhů, 9. pilíř – Technologická připravenost, 10. pilíř – Velikost trhu

⁷ 10. pilíř – Vyspělost podnikatelského prostředí, 11. pilíř – Inovace

Země jihovýchodní Asie jsou velmi různorodé a liší se v mnoha směrech. I přes dynamičnost jejich ekonomického růstu lze zde najít mnoho problémů a nedostatků, bránících v jejich dalším rozvoji. Ať už se jedná o problémy v oblasti nedostatečné konkurenceschopnosti některých států tohoto regionu či jejich sociální problémy, Evropská unie má snahu přispět k řešení těchto problémů a najít optimální rovnováhu těchto zemí.

4 Spolupráce Evropské unie při řešení sociálně ekonomických problémů zemí jihovýchodní Asie s důrazem na Indonésii

Snaha o prohloubení a utužení vzájemných vztahů mezi Evropskou unií a zeměmi jihovýchodní Asie s sebou přináší značnou podporu jak ze strany Evropské unie, tak i ze strany jednotlivých členských zemí EU při řešení sociálně ekonomických problémů zemí jihovýchodní Asie. Tato kapitola přiblíží aktuální sociálně ekonomické problémy oblasti jihovýchodní Asie a spolupráci Evropské unie při řešení těchto problémů. Důraz bude kladen především na situaci v Indonésii.

4.1 Vztahy s Evropskou unií

Sdružení národů jihovýchodní Asie je jedním z významných a dlouhodobých partnerů Evropské unie. Jejich vztahy již nejsou položeny pouze na úrovni ekonomické či rozvojové. Postupem času se oblast rozšířila i o bezpečnostní a politická témata spolupráce. Tyto jejich vzájemné vztahy lze považovat za perspektivní, přátelské a stále více se prohlubující.

Vztahy mezi Evropskou unií a integračním sdružením ASEAN se formovaly již v průběhu 70. a 80. let 20. století. První ministerské zasedání zástupců Evropského společenství (ES) a ASEAN proběhlo v roce 1978. Následně byla v březnu 1980 podepsána Dohoda o spolupráci mezi ES a tehdejšími členskými zeměmi sdružení ASEAN. Dohoda byla tedy podepsána se Singapurem, Indonésií, Thajskem, Malajsií a Filipínami. Za cíl této dohody lze označit vzájemnou ekonomickou, obchodní a rozvojovou pomoc. V průběhu 90. let 20. století však vzájemná spolupráce ochabla. Příčinou bylo zavedení uplatňování takzvané lidskoprávní doložky⁸, která podmiňovala podepsání smlouvy EU se třetími zeměmi. Právě v 90. letech přistoupil k ASEAN dlouho diskutovaný Myanmar, který byl kritizován za svůj autoritářský režim a porušování základních lidských práv. Podobně na tom byl i Laos s Kambodžou. Vztahy těchto dvou zemí s EU byly založeny na takzvaném Protokolu o přistoupení Laosu a Kambodži k Dohodě o spolupráci, který byl smluvními stranami podepsán roku 2000. Spolupráce mezi EU a ASEAN se opět zlepšila až po roce 2000. Evropská unie zaujala

---

⁸ Lidskoprávní doložka – Od poloviny 90. let 20. století EU zakotvuje do svých mezinárodních smluv se třetími zeměmi tuto doložku. Jedná se zde především o zajištění rovnosti žen a mužů, rasové, náboženské, zdravotní, věkové či sexuální diskriminace. V případě porušení lidských práv ze strany třetích zemí lze smlouvu pozastavit či zrušit.

stanovisko nevměšovat se do problémů Myanmaru a nevtahovat tyto potíže do vztahů s ostatními členskými státy ASEAN. Od roku 2004 se EU snaží postupně vyjednávat dohody o partnerství a spolupráci. Dohoda již byla vyjednána s Vietnamem, Singapurem, Filipínami a Indonésií, zatímco jednání s Thajskem, Brunejí a Malajsií je stále neukončeno. Dohody o partnerství a spolupráci by měly naznačovat spolupráci v oblasti ekonomické, životního prostředí, bezpečnosti, obchodu, vzdělání, kultury či vědy a výzkumu (Euroskop, 2017).

4.1.1 Nové perspektivy vztahů Evropské unie se zeměmi jihovýchodní Asie

Evropská unie má strategický zájem zlepšovat své vztahy se sdružením ASEAN. Vidí v něm silnou a dynamickou integraci, která je prospěšná pro regionální bezpečnost, stabilitu a prosperitu. Tlapa (2008) uvádí, že „z vývoje vzájemných vztahů v posledních letech je zřejmé, že nechce-li Evropa ztratit pozice na trhu jihovýchodní Asie vůči hlavním konkurentům, musí přistupovat k rozvoji vztahů s ASEAN mnohem aktivněji“. Nabízí se zde spolupráce v oblasti řešení globálních, případně regionálních výzev. Obecně lze vymezit tři hlavní cíle této spolupráce:

- Prvním cílem je propojenost těchto dvou regionů, tedy snaha o odstranění bariér, které by měly sblížit občany, instituce a podniky. Pro dosažení tohoto cíle bylo definováno několik nástrojů. Prvním, a také z hlediska ekonomické spolupráce nejdůležitějším, nástrojem je stimulace obchodu, podnikání a investic. ASEAN se v budoucnu přemění na jednotný trh, který bude mít více než 600 milionů spotřebitelů. Tento trh tak bude nabízet evropským podnikům obrovské příležitosti v oblasti obchodu a investic. Evropská unie se chce také zaměřit na podporu podnikatelského prostředí v tomto regionu, odstranění necelních překážek, posilování právního státu a harmonizaci norem. Za druhý nástroj pro dosažení cíle lze označit zkvalitnění dopravní infrastruktury. Jedná se zde především o podporu rozvoje městských dopravních infrastruktur a zajištění bezpečného a udržitelného jednotného leteckého trhu mezi EU a ASEAN. Odhaduje se, že během 20 let případně více než polovina nového růstu světové dopravní infrastruktury na asijsko-tichomořskou oblast. Posledním nástrojem je podpora vědy, výzkumu, inovací a navázání nových mezilidských kontaktů. Jedná se zde především o posílení spolupráce v oblasti výzkumu a inovací v rámci programu Horizont 2020, rozšíření spolupráce v rámci vzdělávání pomocí programů Erasmus+⁹ a programu podpora EU pro vysokoškolské vzdělávání

---

⁹ Program Erasmus+ je jedním ze vzdělávacích programů EU. Je určen na období let 2014–2020. Podporuje spolupráci v oblasti formálního a neformálního vzdělání, sportu a mládeže.

v regionu ASEAN (EU-SHARE¹⁰).

- Druhým cílem je zelenější partnerství pro udržitelnou budoucnost. Region jihovýchodní Asie je bohatý na přírodní zdroje a vyznačuje se podstatně velkou biologickou rozmanitostí. Avšak neustálý růst populace vyvolává stále se zvyšující tlak na přírodní zdroje. Region se tak potýká s nedostatkem pitné vody, lesními požáry a s opravdu vysokými emisemi skleníkových plynů. Dalším problémem tohoto regionu jsou časté přírodní katastrofy, které jsou součástí změny klimatu. ASEAN má zde společný cíl s Evropskou unií – nepřekročit hranici nárůstu teploty o 2 °C a více rozvíjet své nízkoemisní hospodářství. Toho se snaží dosáhnout pomocí programu regionální spolupráce EU či programu SWITCH Asia¹¹. Evropská unie se také snaží spolupracovat v otázkách energetické účinnosti, konkrétně lze zde hovořit o biopalivech, obnovitelných zdrojích energie či samotné úspoře energie. V neposlední řadě se EU také snaží zabránit nezákonné těžbě dřeva a posílit regionální přístupy k prosazování práva v oblasti lesnictví. Činí tak prostřednictvím akčního plánu FLEGT¹².
- Posledním cílem je posílení spolupráce v oblasti politiky a bezpečnosti. Vzhledem ke svým dlouholetým vazbám v oblasti obchodní a investiční má Evropská unie velký zájem na stabilitě a bezpečnosti tohoto regionu, především pak okolo území Jihočínského moře. Právě tímto územím proplouvá téměř 50 % světové lodní kapacity. Proudí zde obrovské dodávky surovin, zboží a energie, které mají pro většinu světových ekonomik nevyčíslitelný význam.

Zájem o užší spolupráci lze zpozorovat také v oblasti obchodu s lidmi a volně žijícími zvířaty, prodeji drog, kybernetické bezpečnosti¹³ a kyberkriminality¹⁴, boje proti radikalizaci či zneužívání mladistvých. Evropská unie má mimo jiné také velký zájem o oblast ochrany lidských práv v členských zemích ASEAN. Hlavním tématem je zde zrušení trestu smrti,

---

¹⁰ Program EU-SHARE je grantový projekt, jehož cílem je posílení regionální spolupráce, zvýšení kvality, konkurenceschopnosti a internacionalizace vysokých škol a studentů v členských zemích ASEAN.

¹¹ Program SWITCH Asia byl zřízen Evropskou komisí s cílem podporovat hospodářskou prosperitu Asie a přispívat tak ke snížení chudoby tohoto regionu. Konkrétně se jedná o podporu udržitelného rozvoje s nízkým dopadem na životní prostředí a zkvalitnění průmyslu.

¹² Akční plán FLEGT byl vydán Evropskou komisí v roce 2003. Jeho cílem je boj proti nezákonné těžbě dřeva a podpora snahy rozvojových zemí k posílení správy v problematice lesnictví. Takzvané nařízení o licencích FLEGT ukládá dovozcům dřeva či dřevařských výrobků povinnost doložit celním orgánům licenci FLEGT. Zatím se jedná pouze o vývozy z oblasti Indonésie.

¹³ Kybernetická bezpečnost neboli informační bezpečnost je ochrana majetku či informací uživatele před krádeží, korupcí nebo přírodní katastrofou.

¹⁴ Kyberkriminalita je označení pro trestné činy spáchané pomocí výpočetní techniky. Hovoří se zde o nelegálním a neoprávněném jednání, které často vede ke zneužití údajů, které pachatel získal prostřednictvím počítače.

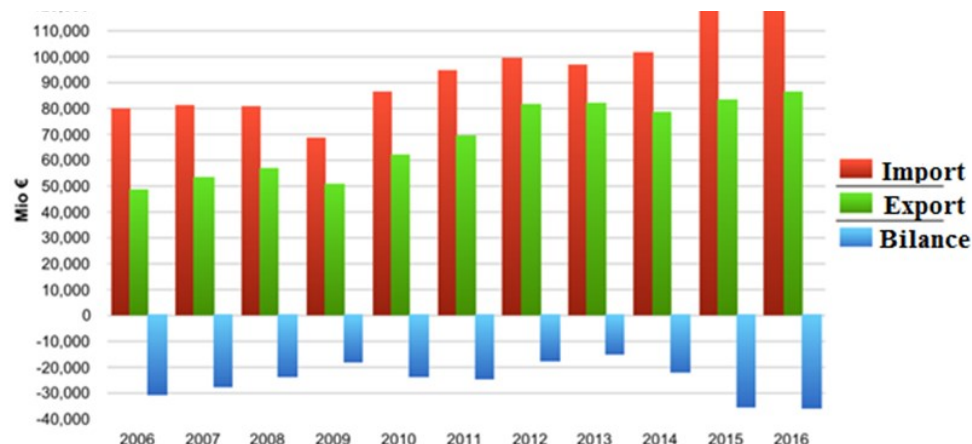
posílení práv migrantů, žen a dětí, nediskriminace žen a sociální odpovědnost podniků v dané oblasti. (Evropská komise, 2015)

4.1.2 Obchodní spolupráce Evropské unie se zeměmi jihovýchodní Asie

Evropská unie se aktivně podílí na prohlubování obchodních a investičních vztahů se sdružením ASEAN. Jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole, za poslední desetiletí byly tyto vztahy výrazně zintenzivněny. Evropská unie v rámci obchodních vztahů výrazně posílila a stala se tak druhým největším obchodním partnerem ASEAN. První příčku zde obsadila Čína. ASEAN naopak představuje třetího největšího obchodního partnera EU (mimo území Evropy). Na prvním místě se zde objevují Spojené státy americké a Čína. Co se týče investičních vztahů, Evropská unie zaujímá se svým objemem investic na území ASEAN první místo. Země Evropské unie realizují své investice do oblasti jihovýchodní Asie v průměru sedmkrát více než do USA, v případě Číny se jedná o dvojnásobek. Evropská unie tak se tak podílí 22 % na celkovém přílivu přímých zahraničních investic v daném regionu. Za dvouleté období let 2012 až 2014 investovaly společnosti sídlící v EU do oblasti jihovýchodní Asie v průměru 19 miliard eur ročně. Za posledních deset let lze zaznamenat významný nárůst dovozu zboží a služeb do EU ze strany členských zemí ASEAN přibližně o 40 %. Také vývoz zboží a služeb ze strany EU do zemí ASEAN posílil a za poslední dekádu vzrostl o více než 80 %. Mezi hlavní položky vývozu z EU do této oblasti lze zařadit stroje, chemické výrobky, kovy a dopravní prostředky. Naopak do EU se ze zemí ASEAN nejvíce dováží textil, oděvy, elektronika a chemikálie (Mission of the European Union to ASEAN, 2016).

Na uvedeném grafu č. 4.1 lze zaznamenat vývoj výměny zboží Evropské unie se zeměmi ASEAN a její obchodní bilanci. Z uvedeného grafu lze vyčíst, že do EU je z regionu jihovýchodní Asie více zboží dováženo, než vyváženo. V roce 2016 činil celkový dovoz více než 122 tisíc milionů euro, zatímco vývoz necelých 86 tisíc milionů euro. Obchodní bilance je tedy záporná a tvoří rozdíl přibližně 36 tisíc milionů euro.

Graf 4.1 Vývoj obchodní výměny mezi Evropskou unií a zeměmi ASEAN v období let 2006-2016

Zdroj: Evropská komise (2017)

Od roku 2007 byla zahájena jednání Evropské unie o Dohodě o volném obchodě s členskými státy ASEAN. Ta však byla v roce 2009 pozastavena a nahrazena bilaterálními dohodami, které by měly být jakýmsi stavebním kamenem pro budoucí Dohodu o volném obchodě. V roce 2010 tak bylo zahájeno jednání se Singapurem a Malajsií, dále pak v roce 2012 s Vietnamem, v roce 2013 s Thajskem, o dva roky později s Filipínami a v neposlední řadě v roce 2016 s Indonésií. Dodnes bylo dokončeno jednání pouze se Singapurem a Vietnamem (Evropská komise, 2017).

4.2 Aktuální sociálně ekonomické problémy regionu

Region jihovýchodní Asie patří mezi nejdynamičtější se rozvíjející oblasti světa, avšak jeho struktura je značně různorodá. Jihovýchodní Asie se může pyšnit svou ekonomickou výkonností, velikostí svého trhu a také obrovským objemem obchodní výměny. Avšak tuto oblast také trápí mnoho sociálně ekonomických problémů, jako například velice špatné životní prostředí, chudoba či nízká úroveň lékařské péče a vzdělání.

Životní úroveň obyvatelstva a s ní spojenou chudobu je možné hodnotit podle mnoha indikátorů. Uvedená tabulka č. 4.1 hodnotí životní úroveň obyvatel jihovýchodní Asie podle vybraných indikátorů – úmrtnost dětí do věku 5 let, reálné HDP na obyvatele a procento osob zaměstnaných v zemědělství. Značným problémem ve většině zemí jihovýchodní Asie je také chudoba, která je v níže uvedené tabulce měřena podle národních hranic chudoby, které jsou stanoveny jednotlivými státy.

Tabulka 4.1 Vybrané indikátory v hodnocení životní úrovně obyvatel zemí ASEAN

	2015		2012 ¹⁵	2012
	Mortalita dětí do 5 let na 1000 nově narozených	Reálné HDP na obyvatele v USD	Podíl zaměstnaných osob v zemědělství na celkovém počtu pracujících (v %)	Podíl populace žijící v chudobě podle národní hranice chudoby (v %)
Brunej	5	36 909	0,6	-
Kambodža	24	1 159	54,1	17,7
Indonésie	27	3 407	35,3	12,0
Laos	47	1 841	71,3	23,2
Malajsie	8	9 684	12,6	1,7
Myanmar	54	1 175	-	-
Filipíny	28	2 961	32,2	25,2
Singapur	2	51 380	-	-
Thajsko	11	5 757	39,6	12,6
Vietnam	22	2 085	47,4	17,2

Zdroj: OSN (2015), UNCTAD (2017), Světová banka (2017), vlastní zpracování

Důležitým indikátorem pro porovnání životní úrovně obyvatel jsou také reálný HDP na obyvatele. V této oblasti je na tom nejlépe opět Singapur, který v roce 2015 vykazoval hodnotu 51 380 USD na obyvatele. Jako tomu tak bylo u úmrtnosti dětí do 5 let, tak i zde je Singapur následován Brunejí, která v roce 2015 vykazovala hodnotu 36 909 USD na obyvatele. Ostatní státy jsou na tom podstatně hůře, reálné HDP na obyvatele se zde pohybuje pod hranicí 10 000 USD na obyvatele. Nejnižších hodnot v roce 2015 dosahovala Kambodža s 1 159 USD na obyvatele, následována Myanmarem a Laosem s obdobnými hodnotami.

Pro většinu asijských zemí je stále přetrvávajícím problémem vysoká zaměstnanost v zemědělství, která přispívá k nižšímu příjmu obyvatel. Jihovýchodní Asie není výjimkou. Ve většině zemí jihovýchodní Asie byl v roce 2012 podíl osob zaměstnaných v zemědělství vyšší než 30 % z celkového počtu pracujících osob. Nejvyšší zaměstnanost v sektoru zemědělství měl v roce 2010 Laos. Bylo zde zaměstnáno 71,3 % osob v zemědělství. Velmi vysoké zaměstnanosti v zemědělství dosahuje v roce 2010 také Kambodža s 54,1 % osob a Vietnam

¹⁵ Z důvodu nedostupných informací daného indikátoru v některých zemích jsou pro účely vypracování tabulky č. 4.1.1. použity pro některé země údaje staršího data. Jedná se o Brunej (výchozí rok 2006), Kambodžu a Laos (výchozí rok 2010).

s 47,4 % osob v roce 2012. Naopak nejnižší zaměstnanost v sektoru zemědělství vykazuje Brunej a Malajsie. U Myanmaru a Singapuru nejsou statistické údaje tohoto indikátoru známy.

Posledním z vybraných indikátorů je podíl osob žijících v chudobě. Indikátor je měřen podle národní hranice chudoby. Největší podíl populace žijící v chudobě vykazují v roce 2012 Filipíny s 25,2 % osob. Obdobnou hodnotu vykazuje také Laos s 23,2 % osob. Ostatní státy jihovýchodní Asie se pohybují pod hranicí 20 %. Nejnižších hodnot v roce 2012 dosahovala Malajsie, kde byl podíl osob žijících v chudobě pouze 1,7 %. Statistické údaje tohoto indikátoru opět nejsou známy u Myanmaru a Singapuru.

Oblast jihovýchodní Asie se potýká také s problémy životního prostředí. U více než poloviny členských zemí ASEAN se každým rokem snižuje plocha zalesněného území. Naopak v Laosu, Malajsi, Filipínách a Vietnamu se pomalu daří zalesněná území obnovovat. Problém v této oblasti jsou také emise CO₂ plynů, které v některých zemích ASEAN dosahují nadměrných hodnot. Jedná se především o Brunej, kde byla v roce 2013 naměřena hodnota 18,9 metrických tun na osobu. Vysoké hodnoty vykazuje také Singapur s 9,4 metrických tun na osobu či Malajsie s 8 metrickými tuny na osobu. Ostatní země vykazují nižší hodnoty.

Tabulka 4.2 Vybrané indikátory v hodnocení kvality životního prostředí v zemích ASEAN

	CO2 emise (v metrických tunách na osobu)			Zalesněné území (% z celkového území)		
	2000	2010	2013	2000	2010	2015
Brunej	14,3	20,9	18,9	75,3	72,1	72,1
Kambodža	0,2	0,3	0,4	65,4	57,2	53,6
Indonésie	1,2	1,8	1,9	54,9	52,1	50,2
Laos	0,2	0,3	0,3	71,6	77,2	81,3
Malajsie	5,4	7,8	8,0	65,7	67,3	67,6
Myanmar	0,2	0,2	0,2	53,4	48,6	44,5
Filipíny	0,9	0,9	1,0	23,6	22,9	27,0
Singapur	12,2	8,7	9,4	24,4	23,3	23,1
Thajsko	2,9	4,3	4,5	33,3	31,8	32,1
Vietnam	0,7	1,7	1,7	37,7	45,6	47,6

Zdroj: Světová banka (2017), vlastní zpracování

Pro hlubší analýzu socioekonomických problémů byla vybrána Indonésie, jakožto nejdynamičtěji rostoucí země v oblasti jihovýchodní Asie.

4.3 Charakteristika a sociálně ekonomické problémy Indonésie

Indonésie neboli Indonéská republika je území tvořené 13 466 ostrovy, z nichž je obydleno pouze 922. Počet ostrovů se v různých publikacích liší. Svou rozlohou se Indonésie stává 15. největší zemí na světě. Populačně ji lze označit za čtvrtý nejlidnatější stát světa, který je domovem pro více než 260 milionů obyvatel. Hlavním městem Indonésie je Jakarta, která je také samotným centrem Sdružení národů jihovýchodní Asie. Jak uvádí Szczyrbová (2014): „Indonésie přispívá velkou měrou k růstu celé jihovýchodní Asie a stala se v této oblasti regionálním lídrem“. Území Indonésie je z mnoha pohledů velice rozmanité. Lze zde najít více než 300 etnických skupin a stovky různých dialektů. Ačkoliv je obyvatelstvo Indonésie složeno z 86,1 % muslimy, nejedná se o islámský stát. Každý z ostrovů Indonésie je svým způsobem jiný a něčím výjimečný.

Indonésii lze zařadit mezi nejrychleji rostoucí ekonomiky. Jak již bylo zmíněno, Indonésie je lídrem Sdružení národů jihovýchodní Asie. Její HDP je již dlouhodobě nejvyšší ze všech členských států ASEAN, v roce 2015 činilo 877 642 milionů USD. V níže uvedené tabulce č. 4.3 lze vidět, že HDP Indonésie se za posledních deset let více než zdvojnásobil. Průměrný ekonomický růst se zde každoročně pohybuje kolem 5-6 %. Světová ekonomická krize v roce 2008 neměla na Indonésii podstatný dopad, její ekonomika se zpomalila pouze o necelých 1,5 p. b. Avšak od roku 2013 lze pozorovat mírný pokles růstu HDP. V roce 2015 byl zaznamenán růst 4,79 %.

Tabulka 4.3 Vývoj HDP Indonésie v období let 2006-2015

	Meziroční růst HDP	Reálné HDP v milionech USD	Reálné HDP na obyvatele v USD
2006	5,5	388 168	1 693
2007	6,35	460 193	1 981
2008	6,01	543 254	2 308
2009	4,63	574 505	2 409
2010	6,22	755 094	3 125
2011	6,17	892 969	3 648
2012	6,03	917 870	3 701
2013	5,58	910 479	3 624
2014	5,02	888 538	3 492
2015	4,79	877 642	3 407

Zdroj: UNCTAD (2017), vlastní zpracování

Ačkoliv má Indonésie nejvyšší HDP ze zemí ASEAN, patří mezi země s nejnižším HDP na jednoho obyvatele. V roce 2015 činilo HDP na obyvatele Indonésie 3 407 USD. Ve srovnání se zemí s nejvyšším HDP na obyvatele ve Sdružení, kterou je Singapur s 51 380 USD v roce 2015, má Indonésie 15x nižší HDP na obyvatele. S dynamickým rozvojem Indonésie je spojena řada sociálně ekonomických problémů, jako je špatná životní úroveň obyvatel a s tím spojená chudoba, či stále se zhoršující životní prostředí. Vybraným problémům se věnují následující kapitoly.

4.3.1 Životní úroveň

Chudoba představuje značný problém na území Indonésie. Ačkoliv její ekonomika roste, chudobu se zatím nepodařilo vymýtit. Níže uvedená tabulka č. 4.4 znázorňuje desetiletý vývoj chudoby podle ukazatelů příjmové chudoby dle metodiky Světové banky. První ukazatel představuje podíl populace, který disponuje příjmem nižším než 1,90 USD na osobu a den. Za uvedené období deseti let lze zde vidět značné zmírnění chudoby, z 21,6 % v roce 2005 na 8,3 % v roce 2014. Pokles je zde tedy o více než polovinu. Druhým ukazatelem je příjem nižší než 3,10 USD na osobu a den. Zde lze také zaznamenat značný procentuální pokles, avšak ne tak velký, jak tomu bylo u prvního ukazatele. Podíl populace disponující částkou do 3, 10 USD na den se snížil z 59,5 % v roce 2005 na 36,4 % v roce 2014, tedy přibližně o více než jednu třetinu.

Tabulka 4.4 Vývoj příjmové chudoby podle metodiky Světové banky, v období let 2005-2014

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Méně než 1,90 USD na den	21,6	28	22,8	21,6	18,4	16	13,6	11,8	9,8	8,3
Méně než 3,10 USD na den	59,5	64,2	56,8	54,8	52,7	46,4	43,3	41,7	39,4	36,4

Zdroj: Světová banka (2017), vlastní zpracování

Uvedená tabulka č. 4.5 znázorňuje další indikátory špatné životní úrovně obyvatel Indonésie. Alarmující je zde počet osob nakažených virem HIV, který se rok co rok zvyšuje. Za posledních deset let se tento počet více než zdvojnásobil. V roce 2015 lze v Indonésii evidovat přibližně 680 000 nakažených osob. Naopak o více než polovinu klesl počet osob trpících podvyživením, který v roce 2006 činil přibližně 42 700 000 osob, zatímco o deset let později, tedy v roce 2015, bylo evidováno již pouze 19 400 000 osob. Lze také zaznamenat mírné klesání úmrtnosti kojenců, kde evidujeme pokles přibližně o 10 nově narozených dětí.

Tabulka 4.5 Vybrané indikátory životní úrovně obyvatel Indonésie, v období let 2006-2015

	Počet narozených dětí na 1000 žen ve věku 15-19 let	Přibližný počet osob (nad 15 let) nakažených HIV	Přibližný počet osob trpících podvyživením	Počet zemřelých kojenců na 1000 nově narozených
2006	51,4	290 000	42 700 000	32,1
2007	51,5	340 000	42 700 000	30,9
2008	51,5	390 000	41 500 000	29,7
2009	51,5	440 000	37 600 000	28,5
2010	51,5	490 000	32 400 000	27,4
2011	51,5	530 000	26 900 000	26,3
2012	51,5	570 000	22 900 000	25,3
2013	50,8	610 000	20 500 000	24,4
2014	50,0	640 000	19 300 000	23,6
2015	49,2	680 000	19 400 000	22,8

Zdroj: Světová banka (2017), vlastní zpracování

4.3.2 Zhoršování životního prostředí v důsledku odlesňování

Indonésie patří mezi nejvíce zalesněné oblasti světa, nachází se zde velké množství rozsáhlých deštných pralesů a velmi rozmanitá biodiverzita. Podle Greenpeace (2013) jsou deštné pralesy ohroženy především agresivním zemědělstvím, těžbou dřeva a rychlým zvětšováním městských oblastí na úkor zalesněných půd. To s sebou přináší několik negativních důsledků, jako například vysoký nárůst oxidu uhličitého, který má přímý vliv na globální oteplování, vysychání půdy či snížení biologické rozmanitosti. Uvedená tabulka č. 4.6 představuje vybrané agrikulturní ukazatele a změnu území lesních a zemědělských ploch v období let 1990 až 2014.

Tabulka 4.6 Vybrané indikátory životního prostředí v Indonésii, v období let 1990-2014

	Zalesněné území (% z celkového území)	Zemědělské území (% z celkového území)	Hrubá zemědělská produkce (v milionech USD)	Hrubá produkce palmového oleje (v milionech USD)
1990	65,4	24,9	-	-
2000	54,9	26,0	19 853	783
2010	52,1	30,7	92 455	16 533
2014	50,6	31,5	126 046 ¹⁶	15 400 ¹⁷

Zdroj: Světová banka (2017), Organizace pro výživu a zemědělství (2017), vlastní zpracování

¹⁶ Hodnota v roce 2013 (novější údaje nejsou k dispozici)

¹⁷ Hodnota v roce 2013 (novější údaje nejsou k dispozici)

Jak lze vyčíst z uvedené tabulky č. 4.6, území využívané pro zemědělství se stále rozrůstá. V roce 1990 zaujímal zemědělská půda 24,9 % celkového území Indonésie. V roce 2014 lze již hovořit o rozšíření této plochy na 31,5 % z celkového území. Díky rozšiřování zemědělských půd se nyní Indonésie potýká s kácením a vypalováním deštných pralesů. V roce 1990 tvořila zalesněná území 65,4 % celkového území Indonésie, zatímco v roce 2014 již pouze 50,6 %. Lze zde tedy pozorovat změnu o téměř 15 p. b. za 25 let. S rostoucí zemědělskou plochou roste také samotná zemědělská produkce. Ve výše uvedené tabulce lze zaznamenat rapidní nárůst zemědělské produkce v každém uvedeném desetiletí. Zemědělská produkce v roce 2000 činila 19 853 milionů USD, zatímco v roce 2014 dosáhla hodnoty 126 046 milionů USD. Za relativně krátké období se tak zemědělská produkce v Indonésii více než zseštinásobila. Díky velké poptávce nadnárodních korporací po palmovém oleji se prudce zvýšila produkce této plodiny. Nejvyšší nárůst lze zaznamenat v období let 2000 až 2010, kdy se produkce této plodiny zvýšila o 15 750 milionů USD. Mohutné vypalování lesů a vysušování půd, které měly sloužit pro zakládání nových plantáží palm olejních, však způsobilo rozsáhlé požáry v některých oblastech Indonésie a s tím související unik ohromného množství CO₂ do ovzduší. Následkem této největší ekologické katastrofy 21. století se pomalu snižuje zájem spotřebitelů o výrobky obsahující palmový olej a tím také postupně klesá poptávka nadnárodních korporací po této plodině (Holinková, 2015).

4.4 Spolupráce Evropské unie s Indonésií

Indonésie patří mezi významné partnery Evropské unie v mnoha ekonomických i politických oblastech a jejich spolupráce se v posledních letech stále prohlubuje. Spolupráce se zde dlouhou dobu odehrávala převážně v rámci bilaterálních dohod s členskými státy Evropské unie. Postupem času probíhaly neformální dialogy mezi Evropskou unií a Indonésií, které vyústily k vytvoření Strategického dokumentu 2002-2006. Ten byl následován Národním indikativním programem na období 2005-2006. Dnes je základem vzájemných vztahů Dohoda o partnerství a spolupráci, podepsána v listopadu 2009 mezi EU a Indonésií. Dohoda pojednává především o oblastech obchodu, energetiky, životního prostředí, vzdělání, vědy a techniky, boje proti terorismu a také migrace. Díky této dohodě je Indonésii dovoleno čerpat prostředky z fondů rozvojové pomoci EU. V programovém období 2007-2013 se Indonésie stala druhým největším příjemcem prostředků z fondů rozvojové pomoci. Poskytnuté prostředky směřovaly především do oblasti vzdělání, obchodu a investic, ale také do oblasti vymáhání práva a justice. V následujícím programovém období 2014-2020 jsou i

nadále Indonésii poskytnuty finanční prostředky. Kromě čerpání prostředků z fondů EU i nadále pokračují vybrané bilaterální programy v oblasti podpory zkvalitnění veřejné správy, posilování práva vlády, důvěry justičního systému či zkvalitňování školství ve znevýhodněných oblastí. Bližší informace o výši poskytnuté finanční pomoci Indonésii ze strany Evropské unie viz příloha č. 3 a č. 4.

Dobré vztahy mezi EU a Indonésií lze zaznamenat také v oblasti obchodu. Indonésie obsadila 29. příčku největších obchodních partnerů Evropské unie. Celkový vzájemný obchod za rok 2016 činil 25,07 miliard eur. Díky této pozitivní spolupráci se v roce 2016 s Indonésií začalo projednávat uzavření bilaterální obchodní dohody. Cílem uzavření Dohody o volném obchodu mezi EU a Indonésií (CEPA) je širší prohlubování obchodních a investičních vztahů. Dohoda by s sebou mimo jiné měla přinést odstranění netarifních překážek obchodu, upravení sazeb, pravidel hospodářské soutěže a práv k duševnímu vlastnictví, ale také zvýšení indonéských exportů do zemí Evropské unie či zabránění velkým korporacím v přesídlení do Vietnamu (Euroskop, 2017).

Evropská unie se již léta snaží o prohloubení spolupráce s Indonésií. Cílem Evropské unie je odstranění obchodních bariér, zvýšení objemu celkového obchodu, posílení demokracie, ochrana životního prostředí, ale také předcházení válečným konfliktům. Tyto cíle se Evropská unie snaží naplnit pomocí mnoha programů, projektů a smluv, uzavřenými jak v rámci celého Sdružení národů jihovýchodní Asie, tak i samostatně s Indonésií. V této kapitole si přiblížíme některé z nich.

4.4.1 Program SWITCH-Asia

Program SWITCH-Asia byl zahájen Evropskou komisí v roce 2008. Program byl zahrnut ve Strategii regionálního rozvoje EU pro období 2007-2013. Účel tohoto programu je pomoci spotřebitelům, podnikům a podpůrným asociacím přejít na udržitelnější formu. Cílem Evropské komise je podporovat hospodářskou prosperitu a přispět k omezení chudoby v celé oblasti Asie tím, že bude podporovat udržitelný růst, který bude mít nízký dopad na životní prostředí. Zaměření je zde konkrétně na podporu udržitelných procesů, produktů, služeb a také spotřebních vzorců v Asii. Program je zaměřen na:

- zvýšení využívání ekologicky šetrných technologií a postupů ze strany obchodníka,
- implementaci a posílení ochrany životního prostředí a bezpečnosti právních nástrojů,

- vývoj a použití účinných ekonomických nástrojů, které zvyšují udržitelnou spotřebu a výrobu,
- lepší politický dialog v oblasti udržitelnosti v Asii,
- intenzivnější dialog asijských priorit a potřeb udržitelnosti na mezinárodní úrovni.

Program již vytvořil okolo 95 projektů, některé z nich jsou určeny pro více států najednou, některé pouze pro jeden vybraný stát. Pomocí programu SWITCH-Asia již Indonésie realizovala 9 projektů. Jedním z nich je projekt Clean Initiative Batik, který měl za cíl snížit nadměrné užívání vody, vosku, chemických barviv a bělicích prostředků u podniků produkujících batikované zboží, a tím chránit životní prostředí. Projekt probíhal v období let 2009 – 2013 a jeho celkový rozpočet činil 2 316 792 eur. Příspěvek Evropské unie zde činil 80 % celkového rozpočtu. Projekt s sebou přinesl mnoho úspěchů, například se výrazně snížila spotřeba vody při výrobě, díky přechodu na přírodní barviva se přibližně o 10 % snížily výrobní náklady, použití chemických barviv se snížilo přibližně o 25 % a také se zvýšila produktivita pracovníků a konkurenceschopnost malých a středních podniků.

Dalším velkým projektem je ASEAN Energy Manager Accreditation Scheme (AEMAS), jehož cílem bylo snížit spotřebu energie v oblasti průmyslové výroby a snížit emise skleníkových plynů, prostřednictvím zaškolení a certifikováním energetických manažerů, kteří pak dokáží snadněji zavést udržitelné hospodaření s energií ve svých odvětvích. Projekt probíhal v letech v období 2010 – 2014 a jeho celkový rozpočet činil 2 152 058 eur. Příspěvek ze strany Evropské unie zde představoval 80 % celkového rozpočtu. Díky projektu se snížily emise CO₂ ze 147 tun na 62 tun, snížila se spotřeba energií o 3 %, snížily se náklady na elektřinu v domácnostech a také se zvýšilo samotné povědomí o energetické účinnosti.

Významným projektem v Indonésii byl také projekt Timber Indonesia, který měl za cíl podporu zpracovávání dřeva malých a středních podniků, avšak za podmínek dodržování domácích a mezinárodních předpisů na trhu se dřevem. Projekt probíhal v období let 2013 – 2016 a celkový rozpočet činil 1 396 626 eur. Příspěvek ze strany Evropské unie zde představovat 78,15 % z celkového rozpočtu. Dalšími projekty tohoto programu v Indonésii jsou Asian Cleantech MSME Financing Network, který se zaměřuje na podporu čistých technologií, dále projekt ASEAN SHINE, zavádějící energeticky účinné klimatizační jednotky, projekt Hand-Woven Eco-Textiles, který se zabývá podporou udržitelné spotřeby a výroby ručně tkaných ekologických textilií, projekt Lead Elimination, jehož hlavním cílem

bylo snížit dětskou otravu olovem a celkové snížení výroby a používání olovněných nátěrů, projekt Prospect Indonesia, který má za cíl podpořit udržitelnou produkci, zpracování a využívání ratanových výrobků a v neposlední řadě projekt SCOPE-Soybean Processing, jehož cílem bylo zvýšit udržitelnou spotřebu a výrobu v oblasti zpracování sóji (SWITCH-Asia, 2017).

4.4.2 Akční plán EU FLEGT

Akční plán EU FLEGT byl založen Evropskou unií v roce 2003. Důvodem pro vytvoření tohoto plánu je stále se zvyšující nezákonná těžba dřeva, která má ničivý dopad na mnoho světově nejceněnějších lesů, a také na obyvatele, kteří v blízkosti těchto lesů žijí a jsou závislí na zdrojích, které jim lesy poskytují. Cílem akčního plánu je snížit nezákonné těžby dřeva prostřednictvím posilování udržitelného lesního hospodářství, zlepšení správy a podpory obchodu s legálně vytěženým dřevem. Plán se zaměřuje na 7 vybraných oblastí:

- podpora zemí produkujících dřevo, včetně prosazování spravedlivých řešení při zjištění ilegální těžby dřeva,
- podpora obchodu se dřevem, včetně provádění dobrovolné dohody o partnerství, která je uzavřena mezi EU a zeměmi produkujícími dřevo,
- propagace politiky zadávání veřejných zakázek v oblasti těžby dřeva,
- podpora iniciativ soukromého sektoru, včetně podpory dobrovolných kodexů chování pro soukromé společnosti zajišťující dodávky dřeva,
- zajištění financování a investic, včetně podpory finančních institucí, které investují do odvětví lesního hospodářství,
- správné využívání stávajících i nových právních předpisů na podporu akčního plánu, včetně licence FLEGT,
- řešení sporů v oblasti lesního hospodářství (EU FLEGT Facility, 2014)

Nařízení Rady vydané v roce 2005 zavádí režim licencí FLEGT pro dovoz dřeva do Evropské unie. Od 15. 11. 2016 je dovozce, který dováží dřevo a dřevařské výrobky z Indonésie do Evropské unie, nucen předložit příslušným celním orgánům svou platnou licenci. Licence mu bude vydána indonéským licenčním orgánem. Licence FLEGT se zatím týká pouze dovozů z Indonésie (Celní správa České republiky, 2017). Dne 27. dubna 2016 vydala Evropská komise zprávu, která hodnotila účinky Akčního plánu FLEGT za jeho 11ti-letou působnost. Komise označila tento Akční plán za úspěšný v oblasti snížení poptávky po

nezákonně vytěženém dřevě, snížení dovozu nelegálně vytěženého dřeva do členských zemí EU a zvýšení povědomí o problému s nezákonnou těžbou dřeva. Nicméně do budoucna je nutno se zabývat novými výzvami, zejména problematikou odlesňování a hlouběji se zaměřit na udržitelné obhospodařování lesů a prohloubení spolupráce v této oblasti se zeměmi mimo EU (Evaluation of the EU FLEGT Action Plan, 2016).

4.4.3 Ostatní programy

Evropská unie účinkuje v mnoha dalších programech, projektech a dohodách v rámci podpory řešení socioekonomických problémů Indonésie. Významným programem je také The EU-Indonesia Trade Support Programme II, program na podporu obchodu v Indonésii, který byl spuštěn v roce 2009. Cílem programu je prohlubování otevřeného obchodního a finančního systému, který je založen na pravidlech, předvídatelnosti a nediskriminaci. Mezi cíle programu patří také usnadnění začlenění Indonésie do mezinárodního obchodního systému, zlepšení koordinace a transparentnosti v procesu vytváření a provádění obchodní politiky související s exportním rozvojem a také zlepšení kvality infrastruktury, která umožňuje Indonésii přístup na mezinárodní trhy. Evropská komise vyčlenila na tento program částku 15 milionů eur (Action Fiche for Indonesia, 2017).

Posledním z vybraných programů je program Education Sector Support Programme (ESSP). Evropská unie je jedním z největších partnerů pro podporu výukového systému v Indonésii. Tento program na podporu vzdělávacího systému byl spuštěn v roce 2010 a byl ukončen v roce 2015. Cílem tohoto programu je zlepšení přístupu k základnímu vzdělání a zlepšit celkové vnímání a význam vzdělání v širším měřítku. Program se také zabývá výkonem veřejné správy v oblasti vzdělání, řešením regionálních rozdílů či zlepšováním výukových a vzdělávacích technologií. (Delegation of the European Union to Indonesia and Brunei Darussalam, 2016). Přehled dalších programů spolupráce EU a Indonésie viz příloha č. 5.

Všechny programy, projekty a dohody mezi Evropskou unií a Indonésií mají obrovský přínos ve snaze najít řešení aktuálních socioekonomických problémů v oblasti Indonésie a podpořit tak zvýšení životní úrovně obyvatel a zkvalitnění životního prostředí. Evropská unie vidí Indonésii jako velkou příležitost v oblasti prohloubení své působnosti mimo země Evropské unie a tak se dá i nadále očekávat vysoká podpora ze strany EU při řešení aktuálních socioekonomických problémů Indonésie.

5 Závěr

Evropská unie představuje nejvýznamnějšího a největšího světového poskytovatele humanitární a rozvojové pomoci, která se každoročně pohybuje kolem 7 miliard eur. Cílem Evropské unie je celosvětový mír, blahobyt obyvatel a především právo na život ve spravedlivém a bezpečném světě. Těchto cílů se Evropská unie snaží dosáhnout prostřednictvím spolupráce s rozvojovým světem. Hlavními nástroji jsou zde společná obchodní, zahraniční a bezpečnostní a také rozvojová politika.

V oblasti jihovýchodní Asie je rozvíjena spolupráce v rámci dvou integračních seskupení, Sdružení národů jihovýchodní Asie (ASEAN) a Asijsko-tichomořské hospodářské společenství (APEC). Založení Sdružení ASEAN přineslo zemím jihovýchodní Asie větší stabilitu, rychlejší hospodářský růst a efektivnější spolupráci se zeměmi mimo region. Postavení zemí jihovýchodní Asie ve světové ekonomice je velmi různorodé. Podle kategorizace zemí Světové banky se v tomto regionu nachází jak ekonomiky s nízkým příjmem, například Kambodža, tak i ekonomiky s vysokým příjmem, například Singapur. V oblasti ekonomické výkonnosti zaznamenává jihovýchodní Asie dynamický růst HDP, který se v roce 2015 pohyboval průměrně kolem 4,4 %. Výraznější změny lze zaznamenat pouze v období let 1997–1999, kdy region jihovýchodní Asie postihla asijská měnová krize, a v období let 2008–2009 díky světové finanční a ekonomické krizi. Specifickým státem je Brunej, která se již řadu let potýká s velmi nízkým ekonomickým růstem, často také s meziročním poklesem HDP. Kromě Indonésie a Myanmaru patří země jihovýchodní Asie mezi státy s velice nízkou mírou inflace, často se jedná také o deflaci.

ASEAN představuje obrovský trh s velmi rozmanitou obchodní výměnou. V roce 2015 činila celková obchodní výměna členských zemí Sdružení 2 270 309 milionů USD. Největší podíl na celkovém obchodu ASEAN zaujímá obchod mezi členskými státy navzájem, dále s Čínou, Japonskem a Evropskou unií. Mezi nejvíce obchodovatelné komodity patří elektrické stroje a zařízení, minerální paliva a oleje či nukleární reaktory. Různorodá je zde také oblast konkurenceschopnosti. V hodnocení globální konkurenceschopnosti v období 2016-2017 se nejlépe ze zemí jihovýchodní Asie umístil Singapur, a to na 2. místě. Naopak nejnižší pozici obsadil Laos, který se umístil na 93. místě. Sledovaná Indonésie obsadila 41. pozici.

Ačkoliv ekonomika států jihovýchodní Asie roste, životní úroveň obyvatelstva zůstává i nadále špatná. Pomalu snižující, avšak stále vysoký podíl obyvatel žije v chudobě a v nepříznivých životních podmínkách. Nachází se zde obrovské rozdíly v reálném HDP na obyvatele v jednotlivých zemích. Zatímco Singapur vykazuje v roce 2015 HDP na obyvatele 51 380 USD, v případě Kambodži je to pouze 1 159 USD. Státy jihovýchodní Asie se také v posledních letech musí potýkat se zhoršováním životního prostředí. Díky odlesňování země trápí stále se zvyšující hodnoty emisí CO₂ a celkový úbytek zalesněných ploch.

Pro hlubší analýzu aktuálních sociálně ekonomických problémů byla vybrána Indonésii, jakožto nejdynamičtěji rostoucí země jihovýchodní Asie. Indonésii lze zařadit mezi země s nízkým reálným HDP na obyvatele, v roce 2015 činilo 3 407 USD. Meziroční růst HDP se pohybuje kolem 5-6 %, avšak v posledních letech lze zaznamenat mírné klesání. Tak jako většina zemí jihovýchodní Asie, tak i Indonésie se potýká se stále vysokým podílem osob žijících v chudobě. Podle odhadů Světové banky žilo v Indonésii v roce 2015 přibližně 19 400 000 osob trpících podvyživením. Obrovským problémem pro Indonésii je také příliš vysoká produkce palmového oleje. Ta se zvýšila ze 783 milionů USD v roce 2000 na 15 400 milionů USD v roce 2013. Příliš vysoká produkce palmového oleje má za následek úbytek zalesněných ploch, které jsou později využívány jako zemědělské plochy pro pěstování této plodiny. Problémem jsou zde také zvyšující se emise CO₂, které vznikají vypalováním lesů a vysušováním rašelinišť.

Evropská unie má velký zájem na prohloubení spolupráce se zeměmi jihovýchodní Asie, respektive s Indonésií. Upevnit vztahy se Evropská unie snaží pomocí mnoha programů, projektů a smluv, uzavřenými jak v rámci celého ASEAN, tak i samostatně s Indonésií. Mezi významné programy lze zařadit například program SWITCH-Asia, který je zaměřen na pomoc spotřebitelům, podnikům a podpůrným asociacím v přechodu na udržitelnější formu. Dalším velice významným program je Akční plán EU FLEGT, jehož cílem je snížit nezákonnou těžbu dřeva a posílit tak udržitelné lesní hospodářství. Pomoc ze strany Evropské unie lze označit za přínosnou a efektivní v rámci řešení aktuálních sociálně ekonomických problémů. Do budoucna se i nadále očekává vysoká podpora ze strany Evropské unie.

Seznam použité literatury

Knižní:

EVROPSKÁ KOMISE. *Politiky Evropské unie: Mezinárodní spolupráce a rozvoj*. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2014. 16s. ISBN 978-92-79-41852-5

FOJTÍKOVÁ, Lenka a kol. *Postavení Evropské unie v podmínkách globalizované světové ekonomiky*. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, 2014. 364s. ISBN 978-80-248-3333-0

KUNEŠOVÁ, H., A. KOCOUREK, P. BEDNÁŘOVÁ, E. CIHELKOVÁ a M. NOVÝ. *Světová ekonomika: nové jevy a perspektivy*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014. 386s. ISBN 978-80-7400-502-2

LEBIEDZIK, M., I. MAJEROVÁ a P. NEZVAL. *Světová ekonomika: učebnice pro ekonomické a obchodně podnikatelské fakulty*. Brno: Computer Press, 2007. 280s. ISBN 978-80-251-1510-7

NAYYAR, Deepak. *Catch up: developing countries in the world economy*. Oxford: Oxford University Press, 2013. 221s. ISBN 978-0-19-965298-3

VARADZIN, František. *Mezinárodní ekonomie: Teorie světového hospodářství*. Praha: Professional Publishing, 2013. 464s. ISBN 978-80-7431-116-1

Elektronické:

ACTION FICHE FOR INDONESIA. *EU-Indonesia Trade Support Programme II* [online]. [cit. 2017-04-20]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/aap-economic-development-trade-indonesia-af-2008_en.pdf

ASEAN STATISTICS LEAFLET. *Selected Key Indicators 2016* [online]. [cit. 2017-01-22]. Dostupné z: http://asean.org/storage/2012/05/ASEAN_Stats_Leaflet2016_web.pdf

ASIA-PACIFIC ECONOMIC COOPERATION. *Achievements and Benefits* [online]. 2017. [cit. 2017-01-22]. Dostupné z: <http://www.apec.org/About-Us/About-APEC/Achievements%20and%20Benefits>

ASIA-PACIFIC ECONOMIC COOPERATION. *Scope of Work* [online]. 2017. [cit. 2017-01-22]. Dostupné z: <http://www.apec.org/About-Us/How-APEC-Operates/Scope-of-Work>

ASSOCIATION OF SOUTHEAST ASIAN NATIONS. *External Trade Statistics* [online]. [cit. 2017-02-06]. Dostupné z: http://asean.org/?static_post=external-trade-statistics-3

ASSOCIATION OF SOUTHEAST ASIAN NATIONS. *Overview* [online]. [cit. 2017-01-22]. Dostupné z: <http://asean.org/asean/about-asean/overview/>

ASSOCIATION OF SOUTHEAST ASIAN NATIONS. *The Asean Declaration (Bangkok Declaration) Bangkok, 8 August 1967* [online]. 2016. [cit. 2017-01-22]. Dostupné z: <http://asean.org/the-asean-declaration-bangkok-declaration-bangkok-8-august-1967/>

BLUE BOOK 2015. *EU-Indonesia Development Cooperation in 2014* [online]. [cit. 2017-03-13]. Dostupné z: http://eeas.europa.eu/archives/delegations/indonesia/documents/eu_indonesia/blue_book/bb2015_en.pdf

CELNÍ SPRÁVA ČESKÉ REPUBLIKY. FLEGT LICENCE: *Přijímání licencí FLEGT v České republice* [online]. 2017 [cit. 2017-03-23]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/dalsi-kompetence/ochrana-spolecnosti-a-zivotniho-prostredi/Stranky/FLEGT-licence.aspx>

DELEGATION OF THE EUROPEAN UNION TO INDONESIA AND BRUNEI DARUSSALAM. *Education Sector Support Programme (ESSP)* [online]. [cit. 2017-04-20]. Dostupné z: http://eeas.europa.eu/archives/delegations/indonesia/documents/eu_indonesia/essp_en.pdf

EU FLEGT FACILITY. *Evaluation of the EU FLEGT Action Plan* [online]. © European Forest Institute 2014. [cit. 2017-04-20]. Dostupné z: <http://www.euflegt.efi.int/eu-flegt-evaluation>

EU FLEGT FACILITY. *What is FLEGT?* [online]. 2014 [cit. 2017-03-23]. Dostupné z: <http://www.euflegt.efi.int/about-flegt>

EUROPEAN COMMISSION. *European Union, Trade in goods with ASEAN (Association Of South-East Asian Nations)* [online]. 2017. [cit. 2017-03-13]. Dostupné z: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113471.pdf

EUROPEAN COMMISSION. International Cooperation and Development: Indonesia [online]. 2017 [cit. 2017-05-04]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europeaid/countries/indonesia_en

EUROSKOP. *Indonésie* [online]. © 2005-2017 Vláda České republiky. [cit. 2017-04-18]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9122/sekce/indonesie/>

EUROSKOP.CZ. *ASEAN* [online]. © 2005-2017 Vláda České republiky. [cit. 2017-02-18]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9135/sekce/asean/>

EUROSKOP.CZ. *Obchodní politika* [online]. © 2005-2016 Vláda České republiky. [cit. 2016-11-24]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/680/sekce/obchodni-politika/>

EUROSKOP.CZ. *Rozvojová politika* [online]. © 2005-2016 Vláda České republiky. [cit. 2016-12-03]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8918/sekce/rozvojova-politika/>

EUROSKOP.CZ. *Vnější obchodní vztahy* [online]. © 2005-2016 Vláda České republiky. [cit. 2016-11-24]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8894/sekce/vnejsi-obchodni-vztahy/>

EUROSKOP.CZ. *Zahraniční a bezpečnostní politika* [online]. © 2005-2016 Vláda České republiky. [cit. 2016-11-24]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8916/sekce/zahranicni-a-bezpecnostni-politika/>

EVALUATION OF THE EU FLEGT ACTION PLAN. *Forest Law Enforcement Governance and Trade* 2004-2014 [online]. 2016 [cit. 2017-04-20]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/report-flegt-evaluation.pdf>

EVROPSKÁ UNIE. *Rozvoj a spolupráce* [online]. ©2016. [cit. 2016-12-03]. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/topics/development-cooperation_cs

EVROPSKÝ PARLAMENT. *Fakta a čísla o Evropské unii* [online]. 2016 [cit. 2017-03-23]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_6.6.6.html

FOOD AND AGRICULTURE ORGANIZATION OF THE UNITED NATIONS. *FAOSTAT* [online]. © FAO, 2017. [cit. 2017-04-11]. Dostupné z: <http://www.fao.org/faostat/en/#home>

FORS. *Cíle udržitelného rozvoje – SDGs (2015-2030)* [online]. ©2016 [cit. 2016-12-11]. Dostupné z: <http://www.fors.cz/cile-udrzitelneho-rozvoje-sdgs/#.WQeGadryhPa>

GREENPEACE. *Destrukce pralesů* [online]. 2013. [cit. 2017-04-11]. Dostupné z: <http://www.greenpeace.org/czech/cz/Kampan/Ochrana-pralesu/Destrukce-pralesu/>

HOLINKOVÁ, Petra. *Indonésie hoří, spotřeba palmového oleje roste. Výsledkem je ekologická katastrofa*. [online]. 2015. [cit. 2017-04-17]. ISSN 1213-1385. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/indonesie-hori-spotreba-palmoveho-oleje-roste-vysledkem-je-ekologicka-katastrofa-gj1-/zpravy-svet.aspx?c=A151116_133251_ln_zahranici_ELE

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Společná bezpečnostní a obranná politika – SBOP* [online]. [cit. 2016-12-03]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/cr_v_evrope/vnejsi_vztahy_eu/spolecna_zahranicni_a_bezpecnostni/spolecna_bezpecnostni_a_obranna_politika.html

MISSION OF THE EUROPEAN UNION TO ASEAN. *ASEAN and the EU* [online]. 2016. [cit. 2017-03-13]. Dostupné z: https://eeas.europa.eu/delegations/association-southeast-asian-nations-asean/906/asean-and-eu_en

RŮŽIČKA, Jan. *Míra inflace ve Vietnamu dosáhla 13,9 %* [online]. 2011. [cit. 2017-02-06]. Dostupné z: <http://www.pressepress.eu/2011/03/24/mira-inflace-ve-vietnamu-dosahla-139/9469>

SANKOT, Ondřej. *Zpráva o globální konkurenceschopnosti 2016-2017: Manažerské shrnutí* [online]. [cit. 2017-02-06]. Dostupné z: http://fmv.vse.cz/wp-content/uploads/2016/09/manazerske_shrnuti_GCR_201617.pdf

SARKISYAN, Inna. *Významné finanční krize 90. let - Jihovýchodní Asie* [online]. 2007 [cit. 2017-03-23]. ISSN 1802-5153. Dostupné z: <http://dumfinanci.cz/clanky/246-vyznamne-financni-krize-90-let-jihovychodni-asie/>

SHARE. *About SHARE* [online]. [cit. 2017-03-23]. Dostupné z: <http://share-asean.eu/about/>

SWITCH Asia. *SWITCH-Asia projects* [online]. [cit. 2017-03-23]. Dostupné z: <http://www.switch-asia.eu/projects/>

SWITCH Asia. *The SWITCH-Asia Programme* [online]. [cit. 2017-03-23]. Dostupné z: <http://www.switch-asia.eu/programme/>

SZCZYRBOVÁ, Karin. *Jihovýchodní Asie – nadějný region s obrovským potenciálem* [online]. 2014. [cit. 2017-03-13]. Dostupné z:

<http://www.montyrich.cz/novinky/podnikani/2149-jihovychodni-asie-nadejny-region-s-obrovskym-potencialem>

THE WORLD BANK. *Country Classification* [online]. ©2016. [cit. 2016-11-23]. Dostupné z: <https://datahelpdesk.worldbank.org/knowledgebase/topics/19280-country-classification>

THE WORLD BANK. *DataBank* [online]. ©2016. Dostupné z: <http://databank.worldbank.org/data/databases.aspx>

TLAPA, Martin. *Hospodářské noviny: Evropa potřebuje liberalizovat obchod se zeměmi ASEAN jako sůl* [online]. 2008 [cit. 2017-03-23]. ISSN 1213-7693. Dostupné z: <http://archiv.ihned.cz/c1-25591160-evropa-potrebuje-liberalizovat-obchod-se-zememi-asean-jako-sul>

UNCTADstat. *Data Center* [online]. © UNITED NATIONS 2016. Dostupné z: http://unctadstat.unctad.org/wds/ReportFolders/reportFolders.aspx?sCS_ChosenLang=en

UNITED NATIONS. *MDGs 2015: Fakta* [online]. 2015 [cit. 2016-12-03]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/mdgs-2015-fakta/>

UNITED NATIONS. *Population Division: Data Query* [online]. © 2016 United Nations. [cit. 2017-03-18]. Dostupné z: <https://esa.un.org/unpd/wpp/DataQuery/>

UNITED NATIONS. *Rozvojové cíle tisíciletí (MDGs)* [online]. [cit. 2016-12-03]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/osn/hlavni-temata/rozvojove-cile-tisicileti-mdgs/>

VLČEK, Tomáš. *ASEAN - Sdružení států jihovýchodní Asie* [online]. 2008 [cit. 2017-03-23]. ISSN 1801-1438. Dostupné z: <http://www.e-polis.cz/clanek/asean-sdruzeni-statuu-jihovychodni-asie.html>

WORLD ECONOMIC FORUM. *The Global Competitiveness Report 2015-2016* [online]. © 2016 World Economic Forum. [cit. 2017-02-06]. Dostupné z: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2015-2016/>

WORLD ECONOMIC FORUM. *The Global Competitiveness Report 2016-2017* [online]. © 2016 World Economic Forum. [cit. 2017-02-06]. Dostupné z: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-index/>

ZEMĚPIS. EU. *Informace o Asii* [online]. ©2010. [cit. 2017-03-23]. Dostupné z: <http://www.zemepis.eu/informace-o-asii.p257.html>.

Seznam zkratek

ACP	African, Caribbean and Pacific Group of States – Skupina zemí Afriky, Karibiku a Pacifiku
ADB	Asian Development Bank – Asijská rozvojová banka
AEMAS	ASEAN Energy Manager Accreditation Scheme – Plán akreditace energetických manažerů ASEAN
AFTA	ASEAN Free Trade Area - Zóna volného obchodu ASEAN
AIDS	Acquired Immunodeficiency Syndrome – syndrom získaného selhání imunity
APEC	Asia-Pacific Economic Cooperation – Asijko-tichomořská hospodářská spolupráce
ASEAN	Association of Southeast Asia Nations – Sdružení národů jihovýchodní Asie
CEPA	Comprehensive Economic Partnership Agreement - Dohoda o volném obchodu mezi EU a Indonésií
EDF	European Development Fund - Evropský rozvojový fond
ESSP	Education Sector Support Programme – Program na podporu sektoru vzdělání
EU	European Union – Evropská unie
EU-SHARE	European Union Support to Higher Education in the ASEAN Region – Podpora vysokého školství v regionu ASEAN Evropskou unií
FLEGT	Forest Law Enforcement, Governance and Trade – Vymáhání práva, správa a obchod v oblasti lesnictví
FTAAP	Asia-Pacific Economic Cooperation - Zóna volného obchodu v asijsko-tichomořské oblasti
G7	Group of Seven – Skupina sedmi nejmocnějších zemí světa
G77	Group of 77 – Skupina G77 (volná koalice rozvojových zemí)
HDP	Hrubý domácí produkt
HIPC	Heavily indebted poor countries – Skupina těžce zadlužených zemí
HIV	Human Immunodeficiency Virus – lidský virus imunitní nedostatečnosti
HNP	Hrubý národní produkt
ILO	International Labour Organization - Mezinárodní organizace práce

MSME	The Micro, Small and Medium Enterprises – Mikro, malé a střední podniky
MSS CDP	Minimum Service Standards Capacity Development Programme - Program rozvoje kapacit minimálních standardů služeb
OPEC	Organization of Petroleum Exporting Countries – Organizace zemí vyvážejících ropu
OSN	Organizace spojených národů
PREHSEA	Managing Prehistoric Heritage in Southeast Asia - Řízení prehistorického dědictví v jihovýchodní Asii
REDD	Reducing Emissions from Deforestation and Forest Degradation - Redukce emisí z odlesňování a lesního úpadku
SBOP	Společná bezpečnostní a obranná politika
SZBP	Společná zahraniční a bezpečnostní politika
TAC	Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia - Smlouva o přátelství a spolupráci v jihovýchodní Asii
TCF	Trade Cooperation Facility - Nástroj pro obchodní spolupráci
UNCTAD	United Nations Conference on Trade and Development – Konference OSN pro obchod a rozvoj
USA	United States of America – Spojené státy americké
USD	United States dollar – Americký dolar
WEF	The World Economic Forum - Světové ekonomické fórum
WTO	World Trade Organization – Světová obchodní organizace

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 5. května 2017

Mareketa Přezimová

Seznam tabulek a grafů

Seznam tabulek:

Tabulka 2.1 Klasifikace zemí podle Světové banky

Tabulka 2.2 Procentuální podíl populace žijící v chudobě podle regionů

Tabulka 2.3 Průměrné roční tempo růstu HDP, porovnání světových a rozvojových ekonomik

Tabulka 2.4 Průměrné roční tempo růstu inflace rozvojových zemí podle kontinentů, v období let 1990-1999

Tabulka 3.1 Meziroční změna míry inflace zemí jihovýchodní Asie v období let 2005-2015

Tabulka 3.2 Celková míra nezaměstnanosti a míra nezaměstnanosti osob ve věku 15-24 v zemích jihovýchodní Asie

Tabulka 3.3 Celková obchodní výměna zemí jihovýchodní Asie v porovnání let 2014 a 2015

Tabulka 3.4 Deset největších obchodních partnerů zemí ASEAN v roce 2015

Tabulka 3.5 Skupiny komodit s největším podílem na celkovém obchodě zemí ASEAN v roce 2015

Tabulka 3.6 Umístění zemí ASEAN v hodnocení globální konkurenceschopnosti 2016-2017

Tabulka 4.1 Vybrané indikátory v hodnocení životní úrovně obyvatel zemí ASEAN

Tabulka 4.2 Vybrané indikátory v hodnocení kvality životního prostředí v zemích ASEAN

Tabulka 4.3 Vývoj HDP Indonésie v období let 2006-2015

Tabulka 4.4 Vývoj příjmové chudoby podle metodiky Světové banky, v období let 2005-2014

Tabulka 4.5 Vybrané indikátory životní úrovně obyvatel Indonésie, v období let 2006-2015

Tabulka 4.6 Vybrané indikátory životního prostředí v Indonésii, v období let 1990-2014

Seznam grafů:

Graf 2.1 Podíl přílivu přímých zahraničních investic do rozvojových zemí na celkových světových přímých zahraničních investicích v období let 1970 – 1979

Graf 2.2 Tempo růstu populace Číny, Indie, nízkopříjmových a středně příjmových ekonomik v období let 1960-2000

Graf 3.1 Vývoj průměrné roční míry růstu HDP v zemích ASEAN

Graf 3.2 Porovnání dosaženého skóre vybraných zemí v oblasti 1.-4. pilíře

Graf 3.3 Porovnání dosaženého skóre vybraných zemí v oblasti 5.-10. pilíře globální konkurenceschopnosti v období 2016-2017

Graf 3.4 Porovnání dosaženého skóre vybraných zemí v oblasti 11. a 12. pilíře globální konkurenceschopnosti v období 2016-2017

Graf 4.1 Vývoj obchodní výměny mezi Evropskou unií a zeměmi ASEAN v období let 2006-2016

Seznam příloh

Příloha 1 Profily jednotlivých zemí jihovýchodní Asie

Příloha 2 Hodnocení globální konkurenceschopnosti Indonésie v období 2016-2017 v porovnání s obdobím 2015-2016

Příloha 3 Výše příspěvků poskytnutých Indonésii ze strany Evropské unie v roce 2014, rozděleno podle oblastí podpory

Příloha 4 Výše příspěvků a půjček poskytnutých Indonésii ze strany Evropské unie v roce 2014, rozděleno podle oblastí podpory

Příloha 5 Přehled programů spolupráce Evropské unie s Indonésií

Přílohy

Příloha 1 Profily jednotlivých zemí jihovýchodní Asie

	Rozloha	Populace (v tisících)	Počet osob/km²	Míra urbanizace (%)
Brunej	5769,0	417,2	72,3	78,7
Kambodža	181035,0	15405,2	85,1	23,0
Indonésie	1913578,7	255461,7	133,5	53,3
Laos	236800,0	6902,4	29,1	38,0
Malajsie	330290,0	30485,3	92,3	74,0
Myanmar	676577,0	52476,0	77,6	30,0
Filipíny	300000,0	101562,3	338,5	44,0
Singapur	719,1	5535,0	7697,1	100,0
Thajsko	513119,5	68979,0	134,4	49,0
Vietnam	330951,1	91713,3	277,1	33,1

Zdroj: ASEAN Statistical Leaflet (2016), vlastní zpracování

	Střední délka života	Populace pod 5 let (v 1000)	Populace	Populace nad 65 let (v 1000)
Brunej	77,4	32,9	109,5	17,8
Kambodža	66,6	1600,5	4814,6	710,2
Indonésie	70,1	24065,5	64353,7	13730,1
Laos	65,4	956,8	2033,0	254,1
Malajsie	74,9	2577,5	8550,9	1779,9
Myanmar	65,6	4936,4	14191,3	3078,4
Filipíny	70,4	11327,3	28112,8	4873,8
Singapur	82,7	183,6	778,1	459,7
Thajsko	74,1	3960,8	15606,7	5999,3
Vietnam	73,2	7795,6	22561,5	6511,6

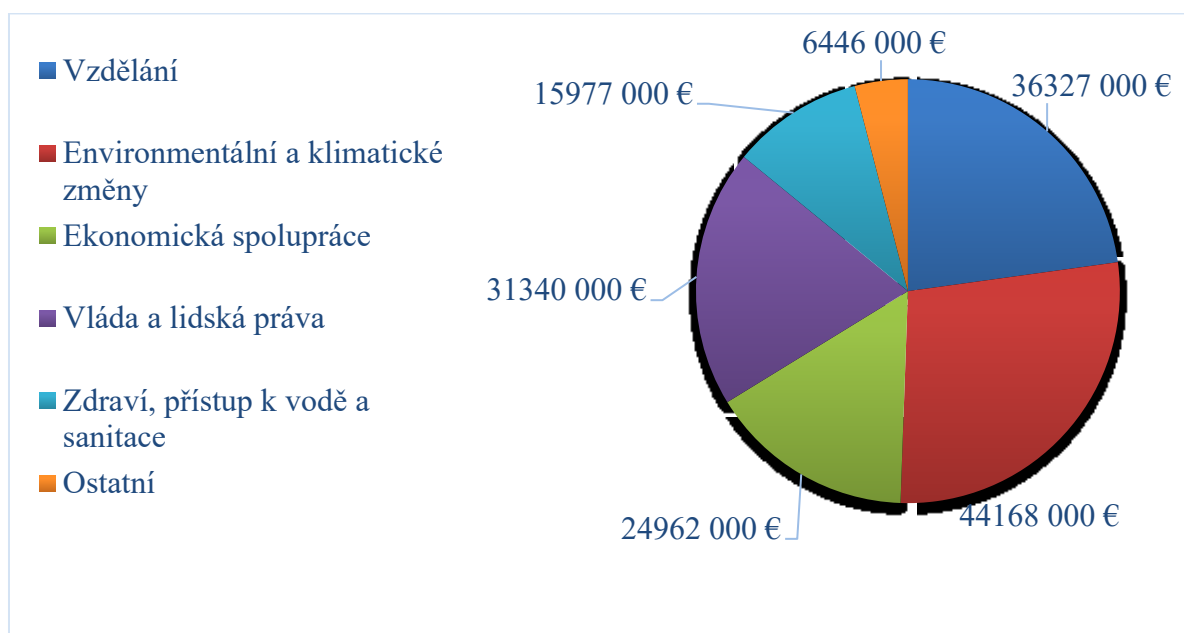
Zdroj: ASEAN Statistical Leaflet (2016), vlastní zpracování

Příloha 2 Hodnocení globální konkurenceschopnosti Indonésie v období 2016-2017 v porovnání s obdobím 2015-2016

	2015-2016		2016-2017	
	Umístění	Skóre	Umístění	Skóre
Celkové umístění	37	4,5	41	4,5
Subindex A: Základní požadavky	49	4,8	52	4,8
1. pilíř: Instituce	55	4,1	56	4,1
2. pilíř: Infrastruktura	62	4,2	60	4,2
3. pilíř: Makroekonomické prostředí	33	5,5	30	5,5
4. pilíř: Zdravotnictví a základní vzdělání	80	5,6	100	5,3
Subindex B: Výkonnostní požadavky	46	4,3	49	4,4
5. pilíř: Vyšší vzdělání	65	4,5	63	4,5
6. pilíř: Efektivita trhu se zbožím	55	4,4	58	4,4
7. pilíř: Efektivita trhu práce	115	3,7	108	3,8
8. pilíř: Rozvinutost finančních trhů	49	4,2	42	4,3
9. pilíř: Technologická připravenost	85	3,5	91	3,5
10. pilíř: Velikost trhu	10	5,7	10	5,7
Subindex C: Požadavky na inovace a sofistikovanost	33	4,1	32	4,2
11. pilíř: Vyspělost podnikatelského prostředí	36	4,3	39	4,3
12. Inovace	30	3,9	31	4,0

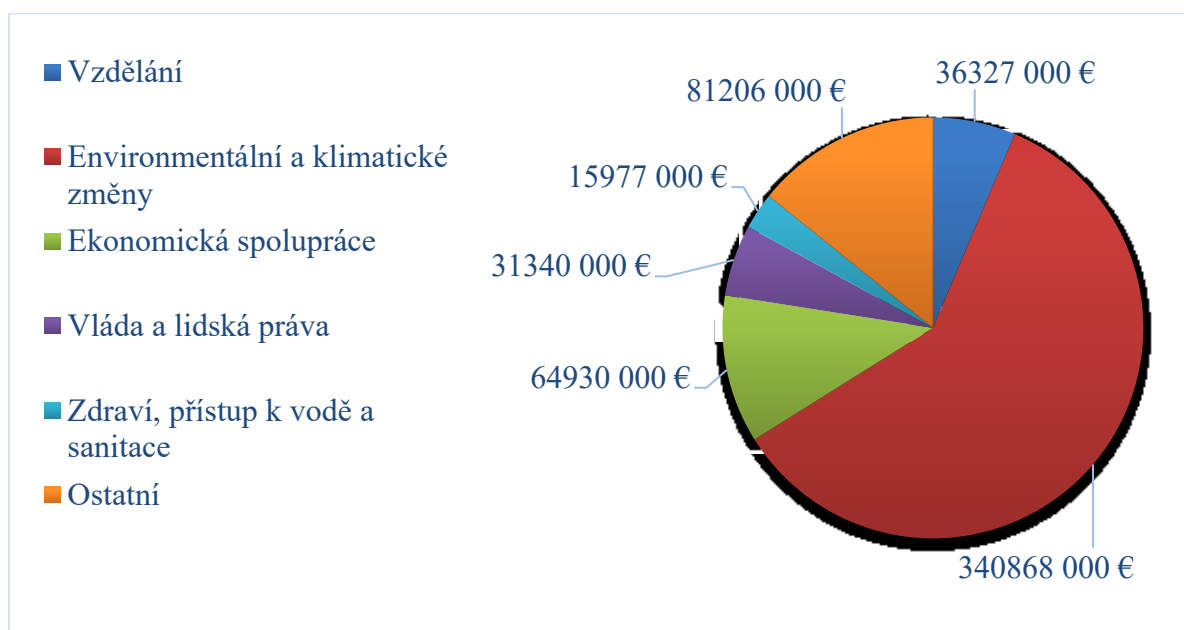
Zdroj: Světové ekonomické fórum (2016), vlastní zpracování

Příloha 3 Výše příspěvků poskytnutých Indonésii ze strany Evropské unie v roce 2014, rozděleno podle oblastí podpory

Zdroj: Blue Book 2015: EU-Indonesia (2015), vlastní zpracování

Příloha 4 Výše příspěvků a půjček poskytnutých Indonésii ze strany Evropské unie v roce 2014, rozděleno podle oblastí podpory

Zdroj: Blue Book 2015: EU-Indonesia (2015), vlastní zpracování

Příloha 5 Přehled programů spolupráce Evropské unie s Indonésií

Název programu	Datum zahájení	Datum ukončení	Celkové výdaje	Příspěvek EU
Collaborative land use planning and sustainable institutional arrangement for strengthening land tenure, forest and community rights in Indonesia	2010	2014	2 245 774,0 €	56 510,3 €
Managing Prehistoric Heritage in Southeast Asia (PREHSEA)	2012	2016	604 049,9 €	399 083,0 €
EU Support to Higher Education in ASEAN Region - EU SHARE	2015	2019	9 842 342,0 €	9 575 780,0 €
Advocacy for improved sexual and reproductive health services in Papua, Indonesia	2011	2014	521 850,0 €	16 816,9 €
Contribution Agreement with Asian Development Bank (ADB)	2010	2017	34 597 200,0 €	20 000 000,0 €
Minimum Service Standards Capacity Development Programme (MSS CDP)	2013	2017	37 300 000,0 €	37 300 000,0 €
EU Public Diplomacy and Outreach - Indonesia and ASEAN	2013	2016	1 980 875,0 €	1 980 875,0 €
Business support services and awareness raising in	2013	2018	3 250 000,0 €	2 600 000,0 €
Support for European Business in the South East Asia Markets - Indonesia Component: Improve Policy Dialogue and Increase Market Access.	2013	2018	2 499 068,0 €	1 979 634,0 €
Opportunities and Challenges to Developing REDD+ Benefit Sharing Mechanisms in Developing Countries	2012	2016	5 000 000,0 €	5 000 000,0 €
EU-Indonesia Trade Cooperation Facility (TCF)	2012	2016	12 000 000,0 €	12 000 000,0 €
EU FLEGT Facility	2010	2018	33 531 531,0 €	14 000 000,0 €
EU REDD Facility (REDD = Reducing Emissions from Deforestation and Forest Degradation)	2011	2017	9 424 950,0 €	8 000 000,0 €

Community alternatives to the war on drugs: Community advocacy for harm reduction	2013	2015	3 124 096,0 €	2 343 174,0 €
A more inclusive democracy: strengthening women's participation for the 2014 elections	2013	2015	347 904,7 €	300 000,0 €
SWITCH-Asia: promoting sustainable consumption and production in Asia	2008	2017	-	-
The EU-Indonesia Trade Support Programme II,	2009	-	15 000 000,0 €	150 000 000,0 €
Education Sector Support Programme (ESSP)	2010	2015	201 000 000,0 €	201 000 000,0 €

Zdroj: Evropská komise (2017), vlastní zpracování